

INZICHT

HET SURINAAMS ECONOMISTENBLAD

Nummer 67- Januari 2026

**Voorzitter VES:
Terugblik op 2025: een economische
en bestuurlijke transitie**

**President Simons: De ontwikkeling van de monetaire- en reële economie
als basis voor een rechtvaardige welvaartsverdeling**

Heeft u opmerkingen of een artikel dat u wilt plaatsen in INZICHT?
 Stuur dan een mail naar de redactie: inzicht@ves.sr

[INZICHT valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de VES](#)

I

N

Pagina

3

TERUGBLIK OP 2025: EEN ECONOMISCHE EN BESTUURLIJKE TRANSITIE

Het jaar 2025 kan voor Suriname worden gekarakteriseerd als een van transities

8

DE ONTWIKKELING VAN DE MONETAIRE- EN REËLE ECONOMIE ALS BASIS VOOR EEN RECHTVAARDIGE WELVAARTSVERDELING

Eén samenhangende beleidscombinatie, waarin fiscaal beleid, monetair beleid en structurele hervormingen elkaar moeten versterken.

17

JAARREDE PRESIDENT SCHETST RICHTING, MAAR MIST CONCRETE UITWERKING

Contouren moeten zichtbaar worden

19

INFLATIEBESTRIJDING IN KLEINE OPEN ECONOMIEËN

Inflatie is het instrument van de rijken en machtigen en een vloek voor de armen

25

LOCAL CONTENT, DE ONTBREKENDE SCHAKEL IN SURINAME'S ONTWIKKELING: VISIE, REGIE EN NATIONALE MEERWAARDE IN PERSPECTIEF

Een krachtig instrument om verstandig in te zetten

29

WANICA ZIEKENHUIS ALS SPIL VAN CHRONISCHE ZORG EN HOOGWAARDIGE WERKGELEGENHEID

In Wanica kruisen beleidsvisie, demografische veranderingen en economische belangen elkaar

31

VERSTERKING VAN VERTROUWEN OF VAN WANTROUWEN?

Instituties moeten het vertrouwen van het volk niet eisen, maar het vanzelf verdienen

33

BRUGGEN IN SURINAME : WAT WE ZELF DOEN, DOEN WE BETER DEEL 2

De politiek, beloften en belangen

43

NAWOORD

H

O

U

D

Terugblik op 2025: Een economische en bestuurlijke transitie

2025 Als overgangsjaar

Het jaar 2025 kan voor Suriname worden gekarakteriseerd als een van transities. In 2025 kwamen meerdere fundamentele overgangsmomenten samen: de afronding van het IMF Extended Fund Facility (EFF)-programma rond maart 2025, de nationale verkiezingen in mei en de start van een nieuwe regering onder leiding van onze eerste vrouwelijke president, dokter Jennifer Geerlings-Simons. Economisch gezien markeerde 2025 de overgang van crisismanagement en herstel naar een fase waarin Suriname steeds meer op eigen kracht richting moet geven aan zijn economisch en institutioneel beleid.

De afronding van het IMF-programma betekende een belangrijke mijlpaal. Het programma heeft aantoonbaar bijgedragen aan het herstel van macro-economische stabiliteit, het terugdringen van monetaire financiering, schuldhherstructurering en de versterking van beleidskaders voor monetair beleid en voor begrotingsbeleid, tenminste op papier. Suriname heeft hiermee laten zien dat het, ondanks de moeilijke omstandigheden, in staat is om ingrijpende hervormingen door te voeren.

Tegelijkertijd werd in 2025 duidelijk dat het einde van het traject met het IMF geen eindpunt is, maar juist het begin van een grotere eigen verantwoordelijkheid. Alarmerend is evenwel dat in de aanloop naar de verkiezingen het financieringstekort snel toenam, kasbuffers verminderden en opnieuw inflatoire druk ontstond en opwaartse druk op de wisselkoers. Dit onderstreept hoe kwetsbaar stabiliteit blijft zolang begrotingsdiscipline en institutionele verankering niet volledig zijn ingebed.

Democratische processen zijn essentieel voor legitimiteit en vertrouwen. Ook in 2025 werd zichtbaar hoe politieke cycli kunnen leiden tot verhoogde onzekerheid als beleidsinzichten drastisch omslaan.

De les voor de toekomst is duidelijk: wil Suriname duurzaam profiteren van toekomstige olie-inkomsten, dan moet het leren omgaan met verkiezingsjaren zonder telkens macro-economische spanningen.

Met de installatie van de nieuwe regering onder president Simons brak in de tweede helft van 2025 een nieuwe bestuurlijke fase aan. Deze start vond plaats in een context van hoge maatschappelijke verwachtingen, beperkte begrotingsruimte en toenemende aandacht voor de voorbereiding op olie & gas. Positief is dat het belang van institutionele versterking, transparantie en investeringen in menselijk kapitaal breed wordt erkend. De uitdaging ligt nu in consistente uitvoering.

De binnenlandse en buitenlandse schuldpositie van Suriname vraagt om blijvende en zorgvuldige aandacht. Transparantie is hierbij geen optie, maar een randvoorwaarde voor vertrouwen. De schuldherschikking met de Bank of America kwam opgang in beperkte openheid. Het argument is duidelijk, de druk op de begrotingen was nijpend. Hoewel nadien informatie is gedeeld, blijven op dit moment nog belangrijke vragen bestaan, onder meer over het aangepaste aflossingsschema, de resterende VRI-druk en de omvang en aanwending van de netto aangetrokken middelen.

Resumerend: Economisch liet 2025 een gemengd beeld zien: voortzetting van groei en versterking van beleidskaders aan de ene kant, maar ook hernieuwde inflatiedruk, verslechtering van de primaire balans en sociale spanning door vertraagd koopkrachtherstel aan de andere kant. De kernles van 2025 is daarmee helder: wat we als samenleving moeizaam met zweet en tranen hebben opgebouwd om uit de crisis te komen, mag niet meer verloren gaan.

Vooruitblik 2026: consolideren, voorbereiden en vertrouwen opbouwen

Suriname gaat 2026 in met een tweesporenrealiteit. Aan de ene kant is er meer macro-economische rust, zeker in vergelijking met de crisisjaren 2020–2021. Er moet nu meer besef zijn over het belang van discipline, transparantie en het bewaken van monetaire stabiliteit. Aan de andere kant blijft de sociaaleconomische druk hoog. Koopkracht is kwetsbaar, armoedestress is voelbaar en het vertrouwen van burgers en ondernemers moet verder worden hersteld.

De belangrijkste uitdagingen voor 2026 zijn daarom niet alleen economisch-technisch, maar vooral institutioneel en sociaal van aard. Stabiliteit moet daadwerkelijk doorwerken naar huishoudens. Begrotingsbeleid moet consistent blijven, ook wanneer politieke en maatschappelijke druk toeneemt. Groei moet productief zijn en gebaseerd op investeringen, export en werkgelegenheid, niet op consumptie of monetaire verruiming. Tegelijkertijd moet Suriname zich concreet voorbereiden op O&G, waarbij governance, lokale participatie en absorptiecapaciteit bepalen of deze sector een zegen of een valkuil wordt.

Wat hoopvol stemt, is dat er in 2025 meer erkenning is gekomen voor het belang van macro-stabiliteit als fundament, voor het verbeteren van beleidssystemen en voor het inzicht dat groei pas duurzaam is als vertrouwen groeit bij burgers én investeerders. Reden tot zorg blijft echter dat politieke druk kan leiden tot terugkeer van oude patronen en dat structurele hervormingen vaak meer tijd vergen dan de samenleving bereid is te geven.

Economische kansen in 2026: benutten zonder te forceren

2026 Biedt niet alleen een moment van consolidatie, maar ook een venster om gericht economische kansen te benutten. De investeringsdynamiek rond O&G kan reeds vóór 2028 spill-over effecten genereren in sectoren zoals logistiek, zakelijke dienstverlening, bouw en toerisme. Beleidsmatig vraagt dit om het actief wegnemen van knelpunten, het versnellen van vergunningverlening en het ondersteunen van lokale ondernemers zodat zij kunnen aanhaken bij nieuwe waardeketens.

Daarnaast kan 2026 worden benut om de productieve capaciteit van de economie te vergroten. Investeringen bijvoorbeeld in landbouw en agro-processing kunnen aanzienlijk bijdragen aan voedselzekerheid, werkgelegenheid en export. De dienstensector, inclusief financiële en kennisintensieve diensten, kan Suriname beter positioneren in regionale netwerken. Deze keuzes zijn essentieel om te voorkomen dat toekomstige olie-inkomsten vooral consumptief worden aangewend.

Op de arbeidsmarkt is versnelling noodzakelijk. Praktijkgelichte opleidingen, publiek-private samenwerking en gerichte training zijn nodig om Surinamers voor te bereiden op nieuwe kansen. Daarmee wordt niet alleen werkgelegenheid gecreëerd, maar wordt ook voorkomen dat buitenlandse arbeidskrachten structureel lokale banen verdringen. Ik vraag hiervoor bijzondere aandacht daar scholing en upgradering van personen en KMO-bedrijven niet automatisch gaan en soms een flinke duit kosten.

Beheer en verantwoording van toekomstige olie-inkomsten

Met het oog op 2028 moet één uitgangspunt leidend zijn: extra inkomsten creëren geen ruimte voor vrijblijvendheid, maar vergroten juist de verantwoordelijkheid. Internationale ervaring laat zien dat landen zelden falen door een tekort aan middelen, maar veel vaker door zwak beheer, gebrekkige verantwoording en het vooruitlopen op inkomsten die nog niet zijn gerealiseerd. Berichtgeving van de afgelopen weken over parastatale bedrijven maken inzichtelijk dat we een integriteitsprobleem hebben in ons land. Het blijkt behoorlijk mis met de moraliteit van het handelen van bepaalde bestuurders van deze staatsbedrijven.

Voor Suriname betekent dit dat 2026 het jaar moet zijn waarin de spelregels voor het beheer van olie-inkomsten ondubbelzinnig worden vastgelegd én consequent worden nageleefd. Begrotingsdiscipline, transparant inkomstenbeheer en onafhankelijke controle zijn geen technocratische details, maar vormen de kern van economisch vertrouwen. Spaar- en stabilisatiemechanismen moeten niet alleen wettelijk bestaan, maar ook daadwerkelijk functioneren, met duidelijke stort- en onttrekkingsregels en regelmatige, openbare rapportage.

Voor de Vereniging van Economisten in Suriname staat vast dat geloofwaardigheid richting burgers, ondernemers en investeerders alleen kan worden opgebouwd wanneer helder is hoe middelen worden beheerd, waaraan zij worden besteed en welke maatschappelijke resultaten daarmee worden bereikt. Publieke verantwoording, sterke instituties en professioneel financieel beheer vormen daarmee het fundament onder duurzame welvaart en sociale rechtvaardigheid.

Juist in deze context is de rol van het economisch beroep van groot belang. Wanneer besluitvorming te vaak afwijkt van de fundamentele beginselen van de economische ratio, is het aan economen om hun verantwoordelijkheid te nemen. Dat betekent kritisch duiden, richting geven en het publieke debat voeden op basis van analyse, feiten en langetermijnperspectief. De noodzaak van begrotingsdiscipline confronteert ons daarbij met een fundamentele vraag over de rol van de overheid: waar positioneert zij zich binnen het politiek-economisch spectrum, en kiest zij voor terugtrekking of juist voor gerichte, effectieve inzet om financieringstekorten op een houdbare wijze te beheersen?

Slotbeschouwing: 2026 als moreel en economisch ijkpunt

Dames en heren,

2026 Biedt Suriname geen gemakkelijke beloften, maar wel een unieke kans. Het is het jaar waarin wij kunnen laten zien dat wij lessen hebben getrokken uit het verleden, dat ontwikkeling geen toevalligheid is en dat toekomstige rijkdom niet vooruit wordt verteerd. De keuzes die wij nu maken, bepalen of de olie-inkomsten vanaf 2028 een zegen worden voor brede welvaart, of een nieuwe bron van kwetsbaarheid.

Dit vraagt om leiderschap dat verder kijkt dan de dag van morgen. Om beleid dat consistent is over politieke cycli heen. En om instituties die sterk genoeg zijn om verleidingen te weerstaan wanneer de te beheren middelen toenemen. Het vraagt ook om betrokken burgers en ondernemers die begrijpen dat duurzame vooruitgang niet ontstaat door snelle winst, maar door gezamenlijke discipline, transparantie en verantwoordelijkheid.

Laat 2026 daarom het jaar zijn waarin vertrouwen wordt verankerd: vertrouwen in beleid, vertrouwen in instituties en vertrouwen in elkaar. Vertrouwen in elkaar krijgen we als iedereen betrokken wordt, een INCLUSIEVE samenleving, leave no one behind! Dit vergt een omslag van de politieke cultuur. Zelf nog belangrijker is **moreel en integer** handelen. Daarom mijn boodschap aan u vandaag: als wij erin slagen inkomsten te koppelen aan goed beheer, en kansen aan verantwoording, dan kan Suriname niet alleen economisch groeien, maar ook als samenleving sterker worden.

Dat is de opdracht voor 2026! Gran Tangi!

R C F A

RELIANT CORPORATE FINANCE & ACCOUNTANCY

IFRS • Corporate Finance • Compliance with AML/CFT
Forensic Services • Financial Statements • Quick Scans

info@rcfa.com

+597-490686

www.rcfa.com

Hallo! Wij zijn AethiQs.

*Uw strategisch adviesbureau voor
actuariële, risk & compliance diensten*

*Als het te complex wordt, ga dan terug naar de kern.
Wat is je bestaansrecht? AethiQs werkt voor maat-
schappelijk relevante organisaties. Wij helpen
hen relevant te zijn en te blijven. Wij noemen dat
Relevantiewaarde. Samen bepalen we wat de basis is
voor de continuïteit én de geloofwaardigheid van hun
organisatie. Zodat ze vandaaruit kunnen beslissen,
besturen en bouwen aan een relevante toekomst.
We heten niet voor niets AethiQs. Het goede doen,
en dat goed doen.*

Kennismaken en kennis delen?

www.AethiQs.sr • Hallo@AethiQs.sr

AethiQs.

Remain Relevant!

Vereniging van
Economisten in Suriname

Nieuwjaarsrede van de Vereniging van Economisten in Suriname
**De ontwikkeling van de monetaire-
en Reële economie als basis voor een
rechtvaardige welvaartsverdeling**

Nieuwjaarsrede uitgesproken door
Jennifer Geerlings-Simons
President van de republiek Suriname

De ontwikkeling van de monetaire- en reële economie

Geachte voorzitter, geacht bestuur en leden van de Vereniging van Economisten in Suriname, beleidsmakers, ondernemers, professionals, academici, studenten, de pers, dames en heren.

Het begin van een nieuw jaar is altijd een moment van reflectie. Maar voor Suriname is het bovenal een moment van keuzes. Wij benaderen 2026 daarom vanuit één samenhangende beleidscombinatie, waarin fiscaal beleid, monetair beleid en structurele hervormingen elkaar moeten versterken. Richting 2030 staan wij voor beslissingen die bepalend zijn voor onze economische stabiliteit, onze sociale samenhang en het perspectief van toekomstige generaties. Vanaf juli 2025 draagt deze Regering de verantwoordelijkheid voor het bestuur van ons land. Wij zijn gestart in een context van schaarste, een zich herstellende maar kwetsbare macro-economische realiteit en een beperkt maatschappelijk vertrouwen. Dat vraagt niet om grote woorden, maar om richting, discipline en uitvoering.

Van quick scans naar gerichte uitvoering

In de eerste maanden hebben wij geen tijd verloren. Op vrijwel alle ministeries zijn quick scans uitgevoerd. Niet als academische oefening, maar om vast te stellen: waar middelen versnipperd worden, waar de uitvoering vastloopt, en waar met beperkte middelen snel resultaat kan worden geboekt.

De conclusie is helder: fragmentatie kost Suriname geld, tijd en vertrouwen. 1 Finale versie 15 januari 2026 om 13 uur Ministeries hebben in het verleden te vaak los van elkaar gewerkt. Hierin moeten wij verbetering brengen vanuit een goed equipped aanstuuringsorgaan welke de ziel zal moeten zijn van een meerjarige ontwikkelingsvisie, het opdelen hiervan in jaarplannen, het becijferen daarvan en het uitoefenen van de voortgangscntrole.

Voorzitter, dit jaar markeert ook een belangrijk overgangsmoment, omdat het huidige Meerjaren Ontwikkelingsplan afloopt. Dat betekent dat 2026 niet alleen een nieuw begrotingsjaar wordt, maar ook het begin van een nieuw strategisch kader voor Suriname. Dit in een wereld die wordt gekenmerkt door geopolitieke onzekerheden, van politieke verschuivingen tot spanningen in onze regio. Suriname moet alert blijven en standvastig zijn.

Wij waken met zorgvuldige diplomatie over onze nationale belangen, zonder ons te laten meesleuren met onrust of kortetermijnreacties. Tegelijk blijven wij gefocust op de strategische koers voor duurzame ontwikkeling, zodat Suriname ook in een veranderende wereld stand blijft houden.

Vanaf dit kwartaal werken wij gezamenlijk aan een nieuw MOP voor de periode richting 2030. Het MOP zal het centrale kader vormen waarin beleidsprioriteiten, macro-economische doelstellingen, investeringskeuzes en uitvoeringsafspraken samenkomen. Het wordt gekoppeld aan een macro-fiscaal raamwerk met scenario-analyses als: groei, inflatie, wisselkoers, rente en olie-inkomsten. Dit is nodig zodat beleid, begroting en uitvoering op elkaar blijven aansluiten, zelfs wanneer externe omstandigheden wijzigen.

Dit nieuwe MOP wordt dus een werkdocument met duidelijke meetbare doelen en periodieke monitoring. Daarbij hechten wij grote waarde aan de inbreng van deskundigen, waaronder de Vereniging van Economisten in Suriname, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de academische gemeenschap.

De strategische economische koers voor 2025 tot 2030 die ik vanavond hier schets, vormt het vertrekpunt. Ik presenteer vanuit het thema van vanavond: "De ontwikkeling van de monetaire- en reële economie als basis voor een rechtvaardige welvaartsverdeling" een samenhangend geheel gericht op uitvoering, met het oog op brede welvaart.

De strategische koers 2025 tot 2030

Vanaf nu sturen wij op één overheid, één koers, gericht op vijf nationale prioriteiten:

- Vergroten van de verdien capaciteit,
- Versterken van het onderwijs en verbeteren van de gezondheidszorg,
- Vergroten van het veiligheidsgevoel bij de burger,
- Heropstart van de huisvestingssector. Dit o.a. als motor voor werkgelegenheid, sociale stabiliteit en waardige leefomstandigheden. Wil je dit realiseren dan vraagt het om samenhang in beleid, in begrotingsformulering, in begrotingsuitvoering en last but not least: durf om prioriteiten te stellen.

Onze economische koers rust op drie pijlers:

1. Macro-economische stabiliteit,
2. Economische diversificatie,
3. En investeren in mensen en instituties.

Let wel: Stabiliteit is geen doel op zich, maar een voorwaarde voor groei. Zonder begrotingsdiscipline, zonder beheersbare inflatie en een geloofwaardige wisselkoers verliezen huishoudens koopkracht en verliezen bedrijven vertrouwen. Zoals u weet tast inflatie niet alleen inkomens aan met alle sociale en psychologische gevolgen, maar inflatie tast ook het economisch gedrag aan: sparen neemt af, investeringen worden uitgesteld en de informele economie groeit.

Voor Suriname spelen meerdere inflatiekanalen tegelijk: wisselkoers-pass-through door onze importafhankelijkheid, aanbodschokken in basisgoederen en verwachtingen, die worden gevoed door onzekerheid van beleid. Daarom moet het fiscaal beleid steeds de monetaire autoriteit ondersteunen, want door begrotingsdiscipline vermindert de druk op geldgroei en helpt inflatieverwachtingen te verankeren.

Beste mensen, het terugdringen van de inflatie vraagt tijd, consistentie en verantwoordelijkheid. Er bestaan geen snelle oplossingen zonder nieuwe risico's. Het is geen quick fix.

Algemene loonstijgingen, die inflatie verder aanjagen kunnen wij ons niet permitteren. Wat wél nodig is, is gericht en rechtvaardig beleid dat bescherming geeft bij lage inkomens, aandacht heeft voor betaalbare basisgoederen en steun geeft aan wie het meest eronder lijdt.

Dit vraagt om zorgvuldige geldgroei en sterke exportinkomsten. De kracht van export zit hierbij niet alleen in hogere productie, maar vooral in de mate waarin verdiende deviezen daadwerkelijk circuleren binnen het financiële systeem en zo bijdragen aan economische stabiliteit.

Geachte aanwezigen, de vraag naar deviezen is breed en structureel. Zij komt voort uit importbetalingen door bedrijven, buitenlandse verplichtingen van overheid en private sector en de dagelijkse vraag van burgers en lokale ondernemers. Juist daarom is het essentieel dat verdiende deviezen ook daadwerkelijk deels in de economie terechtkomen.

Zoals u zelf weet gebeurt dat in de praktijk onvoldoende.

- Een deel van de deviezen blijft in het buitenland of op inactieve rekeningen.
- Er zijn economische lekken, zoals goudsmokkel, onderrapportage en informele export, waardoor verdiende deviezen de economie helemaal niet bereiken. Dit vergroot de druk op de wisselkoers en beperkt de begrotingsruimte van de overheid.

De kernuitdaging is daarmee helder: het gaat niet alleen om deviezen verdienen, maar vooral om ze te laten werken voor Suriname. Samen met de Centrale Bank werken wij daarom aan een stabiele wisselkoers en een eerlijke, goed functionerende markt. Tijdelijke interventies van de Centrale Bank kunnen nodig zijn om rust te bewaren, maar zijn geen doel op zich en kunnen niet structureel worden ingezet.

Het beleid is gericht op een situatie waarin de markt zelfstandig en gezond functioneert.

Dit vereist gedegen inzicht in deviezenstromen, economische lekken en de effectiviteit van beleidsmaatregelen. De deviezencommissie zal een belangrijke rol vervullen als analytisch en adviserend platform, door relevante data samen te brengen, trends te analyseren, beleidsopties te beoordelen en afstemming tussen betrokken instituten te versterken.

Het gaat in essentie om: Het aantrekkelijker maken van formele kanalen en het geleidelijk dichten van economische lekken, zodat bestaande productie inkomsten daadwerkelijk bijdragen aan stabiliteit, vertrouwen en begrotingsruimte. Dat vraagt samenhang tussen hoe de overheid inkomsten verwerft, uitgaven beheerst en tekorten financieert.

Beste mensen, u denkt op dit moment waarschijnlijk:

- Hoe wordt dit beleid gefinancierd?
- Hoe verkrijgen wij macro economische stabiliteit?
- Hoe betalen wij dit alles, zonder het volk verder te belasten of nieuwe kwetsbaarheden te creëren?

Wel nu: de inkomsten en de uitgaven

De kern van onze financiering blijft het versterken van de eigen inkomstenbasis. De totale belasting- en niet-belastinginkomsten van de overheid volgens voorlopige cijfers, bedroegen in 2025 ongeveer SRD 45.6 miljard, een 15% stijging ten opzichte van 2024. De cijfers laten zien dat Suriname in 2025 meer belastinginkomsten heeft gegenereerd dan in 2024. Dat is geen toeval, maar het resultaat van betere heffing, inning en sanering in het laatste kwartaal. Dat betekent ook dat de uitdaging niet ligt in het verhogen van tarieven, maar in het verbreden en versterken van de belastingbasis.

Het beleid van de Regering richt zich daarom op:

- A. Versterken van de belastingdienst met
 - Betere naleving van bestaande belastingen, met nadruk op BTW en grote belastingplichtigen;
 - Risico-gestuurde controles en snellere invordering van achterstanden;
 - Het dichten van lekken via versterking van douane en grenscontroles;
 - Vereenvoudigen van procedures, zodat naleving haalbaar en afdwingbaar is;
 - Optimaliseren van het wettelijk kader en de naleving.
- B. Hervormen van het belastingstelsel
Dit is essentieel en wordt hier gestadig doorgevoerd en wordt continu verbeterd.
Tegelijkertijd moeten wij realistisch blijven: dit inkomensniveau van 45 miljard is niet genoeg om alle

structurele uitgaven en schuldverplichtingen duurzaam te dekken. Wij moeten eerlijk zijn: de uitgaven zijn nóg harder gestegen. Waar de overheid in 2024 zo'n SRD 43,3 miljard uitgaf, is dat in 2025 opgelopen tot SRD 55,6 miljard. Hierbij hebben verkiezingsuitgaven een belangrijke rol gespeeld. Verder drukken vooral salarissen, subsidies, goederen en diensten en herkapitalisaties zwaar op de begroting.

Het uitgavenbeleid in 2026 en daarna moet gericht zijn op macro-economische stabiliteit en voorwaarden scheppen voor groei. Dat betekent geen blinde bezuinigingen, maar scherpe keuzes en bezuinigen daar waar nodig, immers: productieve investeringen moeten voortgang vinden. En hierbij houden we steeds in ons achterhoofd:

- Onderwijs en gezondheidszorg worden beschermd, omdat ze voorwaarden zijn voor ontwikkeling.
- Inefficiënte programma's worden afgebouwd, versnippering moet worden verminderd en staatsbedrijven moeten beter worden gecontroleerd en stapsgewijs worden hervormd.

Verantwoord management en beheer van bestaande leningen

Ook het financieringsbeleid is onderdeel van dit macro-kader. De centrale overheidsschuld bedraagt per eind november 2025 ongeveer miljard 188 miljard, of 128.7% van het BBP conform BBP van ABS jaar 2024. Deze kwetsbare positie vraagt discipline.

Er is in 2025 ingezet op herfinanciering van bestaande verplichtingen met langere looptijden. De herfinanciering van bestaande schulden in 2025 heeft vooral tijd gekocht. Die tijd mag niet worden verward met ruimte voor extra consumptieve uitgaven: zij moet worden benut voor hervormingen, die groei mogelijk maken.

Het is dus gericht op het beheersbaar maken van de cashflowdruk van 2026 tot 2028.

In het verlengde hiervan: voor het beheer van de staatsschuld is in 2025 ook de keuze gemaakt om de Value Recovery Instrument (VRI) verplichting af te kopen. Hoewel deze faciliteit op dit moment geen druk op de staatsbegroting legt, is door deze Regering het besluit tot afkoop genomen. Dit is, omdat hiermee een onaanvaardbaar beslag op één van onze natuurlijke hulpbronnen wordt teruggedraaid. Voorzetting van de VRI zou leiden tot een omvangrijke claim op onze toekomstige olie-inkomsten.

Door deze verplichting nu af te wikkelen, is gekozen voor duidelijkheid, vereenvoudiging van het schuldbeheer en volledige beleidsvrijheid op het moment dat olie royalty's werkelijk binnenkomen. Deze keuze vraagt echter blijvende

discipline en maximale transparantie, omdat deze keuze alleen verantwoord is als het wordt gevolgd door strikt beheer en het duurzaam aanwenden van toekomstige middelen. Daarom is het aanpassen en het operationeel maken van het spaar- en stabilisatiefonds cruciaal.

Deze Regering moet een macro-economisch beleid voeren waarin inkomstenversterking, uitgavenbeheersing en financieringsdiscipline onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Wij moeten efficiënt en doelgericht gebruik maken van reeds gecommiteerde middelen. Dat betekent:

- Waar nodig nieuwe prioriteiten stellen binnen lopende programma's;
- Betere koppeling maken tussen leningen en concrete investeringsprojecten;
- Strakke monitoring van kasstromen en projectuitvoering

Het Spaar- en Stabilisatie Fonds

Dames en heren, een geloofwaardig financieringsbeleid bewijst zich hoe wij vandaag middelen mobiliseren, maar ook hoe wij omgaan met toekomstige inkomsten. Cruciaal aandachtspunt is dat geprojecteerde inkomsten uit olie en gas niet leiden tot oververhitting of explosieve consumptieve groei. De toekomstige verdiensten moeten bijdragen aan economische stabiliteit, duurzame ontwikkeling en versterken van het menselijk kapitaal. Het spaar- en stabilisatiefonds speelt een centrale rol in onze economische koers vanwege enerzijds het langdurig beleggen van middelen en daarnaast de diversificatie van de economie welke wordt ondersteund door een investeringsonderdeel.

U moet weten dat wij ook gerichte gesprekken voeren over goedkopere en duurzame financieringsvormen, waaronder ook groene financiering. Nieuwe leningen, zullen uitsluitend worden ingezet voor investeringen, die productiviteit en groei-vermogen versterken. Investerings in onder andere economische diversificatie en de randvoorwaarden voor economische ontwikkeling zoals: infrastructuur, energie, onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting.

De reële economie, dus waar welvaart wordt gemaakt

Beste leden van de VES. Macro-economische stabiliteit vereist ook een structurele versterking van het binnenlands verdienvermogen. In dat kader speelt het local content beleid een centrale rol. Wij kiezen bewust voor gerichte local content maatregelen in samenwerking met alle betrokken partijen.

Dat is de taak van de huidige local content werkgroep. Surinaamse bedrijven, werknemers en kennisinstituten moeten de kans krijgen om mee te profiteren van economische groei, zonder dat dit ten koste gaat van

efficiëntie of concurrentievermogen. Samen investeren wij o.a. in duurzame, hernieuwbare productie, in kennisontwikkeling en in het versterken van onze instellingen, zodat Suriname ook ná de olie- en gasfase op eigen benen blijft staan.

Immers, olie en gas brengen veel kansen met zich mee, maar bieden geen zekerheid voor een duurzame toekomst. De Regering beschouwt de inkomsten uit deze sector niet als vrij te besteden geld, maar juist als een kans om stabiliteit te bevorderen, schulden beheersbaar te houden en te investeren in een sterke toekomst.

Zoals eerder gezegd: echte welvaart ontstaat in de reële economie. Suriname kan niet blijven steunen op slechts één of twee sectoren. Wij hebben heldere keuzes gemaakt en duidelijke prioriteiten gesteld voor een breed gedragen en veerkrachtige economie.

Duurzaam milieubeleid als economische randvoorwaarde

De versterking van de reële economie kan niet los worden gezien van verantwoord milieubeleid. Voor een land als Suriname, met een unieke natuurlijke rijkdom, is milieubeleid geen luxe of ideologische keuze, maar een economische noodzaak.

Duurzaam beheer van bos, bodem en water is essentieel voor landbouwproductiviteit, voedselzekerheid, toerisme en klimaatbestendigheid. Tegelijk voorkomt effectief milieubeleid eventuele toekomstige kosten door milieudegradatie, herstel en gezondheidsimpact. In die zin is milieubeleid ook macro economisch beleid.

Wij kiezen voor ontwikkeling binnen ecologische grenzen. Dat betekent: productiever gebruik van bestaand areaal, het tegengaan dan wel bestrijden van illegale activiteiten, integratie van agroforestry en duurzaam bosbeheer en het benutten van onze natuur, alsook het gebruik van onze economische bezittingen op een verantwoorde manier.

Dit opent ook toegang tot duurzame en concessionele financiering, waaronder groene en klimaat gerelateerde middelen en het versterkt het internationale vertrouwen in Suriname als stabiele en verantwoorde investeringsbestemming. Milieubeleid is daarmee geen belemmering voor groei, maar een voorwaarde voor een veerkrachtige en toekomstbestendige economie.

Nu de fundamenten voor macro-economische stabiliteit en duurzaam milieubeleid zijn uiteengezet, is het tijd om dieper in te gaan op de sectoren die het hart vormen van Suriname's toekomstige economische groei.

Beste aanwezigen, de volgende prioriteitssectoren zijn zorgvuldig gekozen om bij te dragen aan de brede welvaart en ook aan het versterken van onze weerbaarheid en onafhankelijkheid. Laten wij ons daarom nader richten op gebieden waar Suriname slim en duurzaam in wil groeien en welke concrete maatregelen daarvoor nodig zijn.

Agrarische productie: slim groeien in balans met bosbeheer

Een sterke agrarische sector is essentieel voor voedselzekerheid, prijsstabiliteit en werkgelegenheid in balans met duurzaam bosbeheer en ruimtelijke ordening.

Daarom kiezen wij voor: daadwerkelijk productief gebruik van bestaand landbouwgebied, rehabilitatie van infrastructuur en versterken van instituten ten behoeve van agroproductie gericht op hogere opbrengsten en betere kwaliteit per hectare, ontwikkeling van agro-processing, geïntegreerde modellen zoals bijvoorbeeld agroforestry. Innovaties in producten en processen zijn cruciaal. Sterke nadruk ligt hierbij op middelbaar en hoger agrarisch beroepsonderwijs.

We kiezen in de agrosector voor veilige productiemethoden waardoor we blijven werken aan onze eigen gezondheid en we ons richten op de compliance aan internationale regels. Let wel: Tegelijkertijd betekent minder voedselimport, minder druk op de wisselkoers.

Industrialisatie en houtverwerking

Het systematisch en verantwoord uit faseren van de export van rondhout is een instrument voor industrialisatie. Wij verschuiven van export van ruwe grondstoffen naar lokale verwerking en waarde creatie. Dit vraagt om: ondersteuning van zagerijen en verwerkers, training en kwaliteitsverbetering, strikte handhaving tegen illegale export, voorspelbare lokale waarde-ketens. Zo creëren wij in tijd meer banen en verhogen wij de toegevoegde waarde in eigen land.

Toerisme, inclusief creatieve sectorontwikkeling is een pijler voor bredere welvaart

De toerismesector is crosscutting en verbindt meerdere delen van de economie, waaronder transport, landbouw, cultuur, natuurbeheer, dienstverlening en het MKB. De sector draagt momenteel ongeveer 3 tot 4% direct bij aan het BBP en 6 tot 8 %, inclusief indirecte effecten.

Deze bandbreedtes zijn afhankelijk van meetmethode en bron en ondertussen blijven wij werken aan betere sectorstatistiek. Toerisme is voor Suriname vooral een deviezenverdiener, het creëert werkgelegenheid én een instrument om inkomen regionaal te spreiden. Ook hier blijft versterking van het bestaande toerisme en de creatieve sector belangrijk en moeten wij voorzien in gerichte educatie op diverse niveaus.

Juist omdat toerisme sectoren verbindt, vraagt deze sector om samenhang in beleid en gecoördineerde uitvoering.

Wij zetten in op: high-end ecotoerisme en community-toerisme, verbetering van prijs versus kwaliteitverhouding, gerichte investeringen in last-mile infrastructuur, betere toegang tot financiering voor toeristische MKB-initiatieven, gerichte marketing en brand positionering van Suriname.

Onderwijs en gezondheidszorg: menselijk kapitaal als economische strategie

Onderwijs en gezondheidszorg zijn geen consumptieve uitgaven, maar langlopende investeringen in productiviteit. Suriname besteedt ongeveer 4 tot 4,5% van het BBP aan onderwijs en ongeveer 6 % aan gezondheidszorg. Internationaal bekeken geldt een uitgavniveau van ongeveer 5% van het BBP voor onderwijs en 5 tot 7% voor gezondheidszorg als gangbaar. Internationale ervaring toont aan dat verbetering van onderwijskwaliteit de arbeidsproductiviteit met 5 tot 10% verhoogt en kan bijdragen aan 0,5 tot 1 procentpunt extra structurele BBP-groei. Voor Suriname ligt de uitdaging niet alleen op het niveau van de uitgaven, of beter gezegd het streven is niet simpelweg méér uitgeven, maar beter besteden, zodat elke SRD in onderwijs en gezondheidszorg bijdraagt aan hogere productiviteit, lagere toekomstige kosten en verhoging van het welzijnsniveau van de samenleving.

Onderwijs en gezondheidszorg versterken elkaar direct. Investeren in menselijk kapitaal is daarom geen sociale luxe, maar een bewuste economische keuze.

Daarom richten wij ons wat onderwijs betreft op: versterking van basisvaardigheden en vak- en beroepsonderwijs, betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, vergroot de verdien capaciteit voor burgers en helpen juist. De effecten van deze investeringen op groei, werkgelegenheid en overheidsfinanciën worden verder uitgewerkt binnen het nieuwe MOP en zullen systematisch worden gemonitord.

Wat de gezondheidszorg betreft is een sterke primaire zorg met nadruk preventie de absolute kern van het nieuwe zorgsysteem, omdat het niet alleen kosten en leed bespaart, maar ook in de secundaire zorg kosten bespaart. Effectieve preventieprogramma's in de zorg kunnen zorgkosten met 10 tot 20% verlagen en tegelijk de arbeidsparticipatie verhogen.

Geachte aanwezigen, de gebeurtenissen en gesprekken van de afgelopen maanden hebben ons opnieuw duidelijk gemaakt hoe belangrijk mentale gezondheid is als onderdeel van een sterk en veerkrachtig zorgsysteem.

Institutionele versterking en internationale partners

Sterke economieën rusten op sterke instituties. Internationale partners, waaronder het IMF, ondersteunen ons bij begrotingskaders, datakwaliteit en institutionele versterking. Sterke instituties verlagen transactiekosten, vergroten naleving en verkleinen de ruimte voor corruptierente. Dat verhoogt de voorspelbaarheid voor ondernemers en daarmee het investeringsklimaat.

De Regering zet serieus in op digitale systemen binnen onder andere de belastingdienst, douane, vergunningverlening, aanbestedingen en overige diensten. Procedures moeten duidelijk traceerbaar en controleerbaar worden ingericht. Transparantie blijft altijd een kernwaarde en het uitgangspunt is dat publieke informatie toegankelijk moet zijn, besluitvorming uitlegbaar is en verantwoordingsmechanismen effectief zijn. Alleen zo, herstellen wij het vertrouwen tussen overheid en samenleving en bouwen wij aan instituties die duurzaam functioneren. IMF en andere daartoe toegelegde organisaties en andere bevriende naties met de nodige ervaring daartoe zullen worden geraadpleegd. Het beleid blijft echter Surinaams. De discipline moet wel internationaal standhouden.

Dames en heren, als Regering kiezen wij voor gecoördineerde, efficiënte uitvoering boven versnippering. Voor stabiliteit, zonder verarming. Voor investeringen, die productiviteit verhogen en vertrouwen

herstellen. Het kost aardig wat tijd en persoonlijke inzet van elk individu om anders te denken en te werken om bestaande ineffektieve systemen te doorbreken.

Economische keuzes zijn morele keuzes. Zij bepalen of gezinnen vooruit kunnen, of jongeren perspectief hebben en of ondernemers durven investeren.

Beleid moet niet alleen richting geven, maar ook worden doorgerekend. Zo zal het MOP ook worden ingericht. De plannings- en analysecapaciteit binnen het ministerie van Financiën en Planning in nauwe afstemming met de Centrale Bank wordt dit jaar ook versterkt. Rekenmodellen en scenario-analyses zijn cruciaal om beleid uitvoerbaar, betaalbaar en macro-economisch verantwoord te houden.

Terwijl het MOP wordt voorbereid en doorgerekend, zijn er in 2025 al concrete stappen gezet en worden deze in 2026 voortgezet om de economie te stabiliseren en te versterken.

Dat gebeurt onder meer via het versterken en hervormen van de Belastingdienst, acute renovatieprogramma's voor scholen en infrastructuur die zich in erbarmelijke staat bevinden, gerichte ingrepen in de gezondheidszorg, de uitvoering van woningbouwprogramma en de hervorming van de goudsector.

De goudsector blijft belangrijk voor Suriname, maar de Staat Suriname moet daaruit door de wet- en regelgeving meer uit kunnen halen dan tot nog toe het geval is. Wat de goudsector betreft is onze inzet gericht op betere registratie en monitoring, strenger optreden tegen smokkel en onderrapportage, vereenvoudiging van fiscale regels en een ordelijke, sociaal verantwoorde transitie. Wij kijken naar best practices in de wereld met de nadruk op landen, die erin zijn geslaagd om goudproductie beter te formaliseren door formele kanalen aantrekkelijker te maken, transparantie te vergroten en kleine producenten geleidelijk te integreren in het officiële systeem Tempo en zorgvuldigheid gaan hierbij hand in hand.

Concrete en realistische stappen voor 2026 en daarna

Om de hierboven geschetste koers te verankeren in de praktijk, zullen wij de volgende concrete maatregelen nemen:

1. Fiscale discipline en schuldbeheer
 - We operationaliseren een semi-autonome belastingdienst om belastinginning verder te professionaliseren en draaien al geruime tijd programma's voor digitale aangifte. Ook risico-gestuurde controles en snelle invordering van accijnzen op schadelijke en luxegoederen worden geleidelijk verhoogd tot regionale standaarden en de voorbereiding en invoering van presumptieve tax. Dit systeem wordt vaak toegepast om de belastinginning eenvoudiger en efficiënter te maken, bij kleine ondernemingen of sectoren waar het lastig is om de werkelijke inkomsten nauwkeurig vast te stellen.
 - Inefficiënte subsidies Deze worden rationeel afgebouwd waardoor de besparingen zullen worden gebruikt voor gerichte inkomenssteun aan kwetsbare huishoudens.
2. Governance en transparantie
 - Het streven is erop gericht om de wetgeving op Spaar- en Stabilisatiefonds uiterlijk medio 2026 af te ronden met vastgelegde regels zoals storting- en opnameregels, onafhankelijke bestuurders en verplichte jaarlijkse rapportage aan de Regering, het parlement en het publiek. De vastgestelde regels behelzen ook het beheren en het operationeel maken van het fonds zodat het voor eenieder transparant en controleerbaar is.
 - De nieuwe aanbestedingswet wordt geïmplementeerd, zo ook de naleving van de anti-corruptiewet met verplichte vermogensopgaves en controle.
 - Invulling van de Sociaaleconomische Raad met vertegenwoordigers van bedrijfsleven organisaties en vakbeweging, die de Regering kan adviseren over de voortgang van nationaal gerichte projecten en uitvoering van het MOP.
 - De nieuwe conceptwetten voor onder andere investeringen en speciale economische zones worden dit jaar ingediend. De instelling van het PSA (personen van Surinaamse Afkomst) instituut
3. Staatsbedrijven en financiële sector

Alle staatsbedrijven worden doorgelicht en zoveel mogelijk gedigitaliseerd verlieslatende ondernemingen worden opnieuw gestructureerd of gerationaliseerd en de overige zullen prestatiecontracten krijgen en zal er transparante

verslaggeving worden gevraagd. In samenwerking met banken en internationale partners lanceren wij een kredietgarantieregeling voor het MKB, zodat investeringen in landbouw, toerisme, industrie en de digitale economie betaalbaar worden.

4. Diversificatie, local content en arbeidsmarkt
 - Het local content beleid wordt wettelijk verankerd, met duidelijke targets voor de participatie van Surinaamse bedrijven en werknemers in offshore projecten. PSC-contracten en FID-besluiten worden waar mogelijk publiekelijk bekend gemaakt en geëvalueerd om gelijke concurrentiekansen te garanderen.
 - In 2026 starten wij met een Nationale Werkgelegenheidsagenda waaraan een investeringsfonds gekoppeld wordt voor beroepsonderwijs, stageplaatsen en re-skill programma's. Wij willen de informele sector via een vereenvoudigd belastingregime en digitale registratie toegang geven tot financiële diensten.
 - Samen met het bedrijfsleven willen wij één loket of 1 elektronisch portaal ontwikkelen voor investeerders voor versnelling van vergunningverlening, digitaliseren van bedrijfsregistratie, stimuleren van fiscale en juridische maatregelen voor duurzame productie en export.
5. Energie en duurzaamheid
 - Er wordt een meerjarenplan voor de energietransitie opgesteld, hernieuwbare energiebronnen (zonne- en waterkracht) zullen worden toegepast en energie-efficiëntieprogramma's worden uitgerold.
 - Bosbeheer, agroforestry en natuurtoerisme zullen worden geïntegreerd in het landgebruik beleid om zowel deviezen te genereren als CO₂-credits te benutten.

Dames en heren, Het is belangrijk dat ik u in het kader van goed bestuur, dit nog meegeef: Onder punt 6. De acute investeringen.

In 2026 worden gerichte en acute investeringen gedaan in gezondheid en onderwijs, met focus op essentiële voorzieningen, personeel en basisinfrastructuur. Deze investeringen zijn beperkt in omvang, maar noodzakelijk om verdere achteruitgang te voorkomen en om toekomstige economische groei mogelijk te maken.

Voor deze Regering betekent goed bestuur, dat wij zorgvuldig omgaan met het geld van het volk. Dat wij geen beloftes doen die we niet kunnen waarmaken, en dat wij keuzes maken binnen wat het land zich kan veroorloven.

Goed bestuur betekent dat regels voor iedereen gelden. Dat wie werkt en verdient, navenant bijdraagt. En dat wie zich niet aan de regels houdt, daarop wordt aangesproken, eerlijk en zonder uitzonderingen.

Het betekent ook dat de overheid en al haar relevante structuren beter samenwerken, duidelijker communiceren en doen wat zij zeggen. Dat wij open zijn over onze keuzes en verantwoording afleggen over wat goed gaat en wat beter moet. En bovenal betekent goed bestuur, dat wij denken aan morgen. Dat wij sparen waar het kan, investeren waar het nodig is, en verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst van onze kinderen.

Deze koers vraagt weliswaar om strakke regie, duidelijke prioriteiten en meetbare voortgang. Daarom koppelen wij beleid, begroting en uitvoering nadrukkelijk aan elkaar met rapportage en tijdige bijsturing waar nodig.

Dat is wat wij bedoelen met goed bestuur. Niet perfect, maar verantwoord. Niet luid, maar betrouwbaar. Niet voor vandaag alleen, maar voor de toekomst van Suriname.

Tot slot, geachte aanwezigen:

Als beroepsvereniging, nodig ik u uit en doe ik een beroep op u om naast uw deskundige blik te werpen op het gevoerde beleid, ook actief bij te dragen aan de verrijking van de economische paragraaf binnen ons ontwikkelingsplan in al haar dimensies.

Goed beleid vraagt om begrip in de samenleving. Niet iedereen hoeft specialist te zijn, maar basiskennis van economie versterkt draagvlak, verhoogd participatie en vertrouwen.

U als Vereniging van Economisten in Suriname kan hierin, samen met andere beroepsverenigingen zoals onder andere juristen en accountants, een sleutelrol spelen door kennisdeling en het versterken van beleidsbegrip binnen de samenleving. Uw werk in het trainen van de Vereniging van Journalisten is niet ongemerkt voorbijgegaan. Zet dit werk breed voort. Help mee aan de verdere opbouw van Suriname. Alleen in die wederzijdse verantwoordelijkheid ligt de basis voor echte economische vrijheid.

Samen kunnen wij richting 2030 een economie realiseren die groeit en draagt. Samen kunnen wij het systeem versterken! Ik wens u een gezond en voorspoedig nieuwjaar toe en dank u hartelijk!

Slotwoord VES nieuwjaarsreceptie 2026

“De mens is het doel en de drager van de economie”.
 Mevrouw de President, dank voor deze krachtige boodschap als onderdeel van uw rede van hedenavond. De VES kijkt uit naar de positieve uitkomsten van uw voornemens. Elk initiatief voor het verder opbouwen van ons geliefd land zal maximaal door ons ondersteund worden.

Voor het volgen van de YouTube uitzending, kunt u gaan naar:
[Live | VES Nieuwjaarsrede 2026](https://www.youtube.com/watch?v=b0aLgiznjUw)
<https://www.youtube.com/watch?v=b0aLgiznjUw>

Slotbeschouwing

- 2026 als moreel en economisch jkgpunt
- Ontwikkeling is geen toevaligheid. Toekomstige rijkdom mag niet vooruit worden verteed
- Leiderschap dat verder kijkt dan de dag van morgen
- Moreel en integer handelen
- Vertrouwen in elkaar krijgen we als iedereen betrokken wordt, een INCLUSIVE samenleving!

VES-secretaris Girdhari: Jaarrede president schetst richting, maar mist concrete uitwerking

De jaarrede 2026

De jaarrede 2026 van president Jennifer Simons, uitgesproken tijdens de nieuwjaarsreceptie van de Vereniging van Economisten in Suriname (VES), heeft belangrijke contouren geschetst voor het economische beleid in de regeerperiode 2025–2030. Tegelijkertijd roept de toespraak vragen op over concrete beleidskeuzes, uitvoeringscapaciteit en de mate waarin het politieke en institutionele systeem van Suriname in staat is deze koers langdurig vol te houden. Dat zegt Swami Girdhari, secretaris van de VES, in een interview met Starnieuws.

De VES had president Simons uitgenodigd om de jaarrede te houden over de hoofdlijnen van het economisch beleid voor de komende jaren. Volgens Girdhari is het ingaan op die uitnodiging op zichzelf een positief signaal, zeker tegen de achtergrond van eerdere, volgens hem ongegronde en laatdunkende opmerkingen die de president als [NDP-voorzitter](#) in mei 2025 over de VES had gemaakt. “Juist daarom waarderen wij het dat zij deze dialoog met de beroepsgroep is aangegaan,” zegt Girdhari.

Volgens de VES-secretaris is de president er in de beschikbare spreektijd van ongeveer [45 minuten](#) redelijk in geslaagd om de grote lijnen van het voorgenomen economisch beleid uiteen te zetten. Hij spreekt van een toespraak met macro-economische consistentie, waarin terecht de samenhang werd benadrukt tussen fiscaal beleid, monetair beleid en structurele hervormingen. “Die samenhang is essentieel in de Surinaamse context”.

Tegelijkertijd plaatst Girdhari kanttekeningen bij het abstracte karakter van de jaarrede. Begrippen als discipline, samenhang, gerichte uitvoering, institutionele versterking, transparantie en goed bestuur kwamen volgens hem frequent terug, maar werden slechts beperkt vertaald naar meetbare beleidskeuzes, duidelijke prioriteiten en een tijdpad. “Dat is misschien verklaarbaar gezien de spreektijd, maar de samenleving mag verwachten dat de regering dit in de nabije toekomst verder concretiseert”.

Uitvoeringscapaciteit

Een belangrijk punt van zorg voor de VES is de uitvoeringscapaciteit van de overheid. Veel van de beleidsvoornemens zijn volgens Girdhari niet nieuw en zijn ook door eerdere regeringen uitgesproken. De kernvraag blijft of Suriname daadwerkelijk beschikt over de institutionele en menselijke capaciteit om deze plannen te realiseren. Hij benadrukt dat productie en vergroting van de verdien capaciteit noodzakelijk zijn en spreekt steun uit voor het standpunt van de president dat deviezen die worden verdiend met export ten dienste moeten staan van de Surinaamse economie, inclusief volledige repatriëring.

Toerisme en de agrarische sector werden door de president genoemd als belangrijke verdiensectoren. Volgens Girdhari is de richting juist, maar laat de beleidsuitvoering tot nu toe te wensen over. “Na zeven maanden is het beeld niet om vrolijk van te worden. Structureel en consistent beleid ontbreekt nog,” stelt hij.

Ook het thema corruptie kwam volgens de VES-secretaris onvoldoende scherp uit de verf. De president noemde het onderwerp in haar toespraak twee keer, maar volgens Girdhari staat dit in schril contrast met de dagelijkse berichtgeving over mogelijke corruptiezaken uit de vorige regeerperiode. “De president heeft aangegeven niemand te zullen beschermen, maar de samenleving wacht op duidelijk beleid en zichtbare stappen,” benadrukt Girdhari. Hij noemt onder meer dossiers rond LVV, Grassalco, EBS, Brownsberg, houtexporten, goudsmokkel en gronduitgifte.

Personeelsbeleid

Verder uit Girdhari kritiek op het personeelsbeleid van de regering. Hoewel de regering erin is geslaagd eigen mensen te benoemen, leidt het ontheffen van functionarissen zonder bewezen verwijtbaar gedrag – vaak met behoud van salaris – volgens hem tot verspilling van financiële middelen en menselijk kapitaal. “Wees creatief en zet beschikbare deskundigheid in voor de ontwikkeling van het land,” pleit hij.

Met het oog op de komende olie- en gasinkomsten erkent Girdhari dat de president terecht het belang benadrukt van voorbereiding. Tegelijkertijd blijft voor de VES de fundamentele vraag bestaan of het politieke en institutionele systeem van Suriname voldoende robuust is om deze koers langdurig vast te houden.

Tot slot wijst Girdhari op de centrale belofte van de president aan de samenleving: “Kenki a Systeem”. “Dat is de grootste belofte die is gedaan,” zegt hij. “Het hoeft niet in één keer, maar de contouren moeten zichtbaar worden. De feiten van de afgelopen maanden zijn daar helaas nog niet mee in lijn.”

[Starnieuws - VES-secretaris Girdhari: Jaarrede president schetst richting, maar mist concrete uitwerking](#)

DE UNIEKE LEERERVARING

VOOR JOUW ORGANISATIE

DIRECT ONBEPERKT TOEGANG TOT
RUIM 700+ DIVERSE ONLINE
GECERTIFICEERDE CURSUSSEN.

1 leerplatform met trainingen rond leiderschap, management en teamwork, tot trainingen rond digitale vaardigheden, communicatie, verkoop, gezondheid en veel meer.

ONLINE CARIBBEAN
SKILLS ACADEMY

Ontdek OCSA www.ocsanv.com
of stuur een mail naar info@ocsanv.com
voor een gratis demo account

Inflatiebestrijding in kleine open economieën

Geschreven door:

Professor dr. Ruben Gowricharn

Inflatie

Het gebeurde tijdens het bewind van de Amerikaanse president Joe Biden. Terwijl de dagelijkse kosten van levensonderhoud onverbidde bleven stijgen, verklaarde de president herhaaldelijk dat de economie 'het goed deed'. Hij verwees regelmatig naar de toegenomen werkgelegenheid, de loonstijging en de groei van de investeringen. Voor de president waren de macro-economische grootheden bepalend voor het oordeel, niet de ervaring van de burgers die werden geconfronteerd met stijgende prijzen in de supermarkten.

Het was ook geen unieke discrepantie tussen macro-economische indicatoren en dagelijkse ervaring. Eenzelfde verschijnsel deed zich ook voor in Nederland en in Suriname. Dat geklaag van de burgers, zo stelden sommige economen, vindt zijn oorzaken in eerdere prijsstijgingen en zal binnenkort afzwakken. De stijging bleef echter lange tijd aanhouden om tergend langzaam af te nemen. Een absolute daling van prijzen, dus een deflatie, vindt niet vaak plaats. Maar uitgesloten is het niet: we zien die ontwikkeling bijvoorbeeld bij de energieprijzen, bij binnenlands geproduceerd voedsel en bij computers.

Wat is inflatie eigenlijk? Het synoniem is 'geldontwaarding', waarmee de waardevermindering van het geld wordt bedoeld. Stel dat een brood 9 cent kost, dan kun je met één SRD 11 broden kopen. Nu stijgt de broodprijs naar 10 cent. Dan koop je met diezelfde dollar slechts 10 broden. Door de stijging van de broodprijs heeft het geld aan koopkracht verloren. Maar niet alle goederen stijgen of stijgen even hard in prijs en niet alle prijsstijgingen zijn even relevant. En ook niet voor dezelfde mensen. De prijsstijging van grondstoffen op de wereldmarkt is van belang voor de ondernemer en de overheid, en indirect voor particuliere huishoudens. Omgekeerd raakt de prijsstijging van de huren of dagelijkse benodigdheden grote delen van de bevolking, maar de ondernemers en de overheid minder. En: de ene sociale klasse kan de lasten makkelijk dragen, de andere niet. De lasten van de inflatie zijn dus ongelijk verdeeld.

Hoe wordt de inflatie vastgesteld? Dat gebeurt haast overal met behulp van een Consumentenprijsindex (CPI). Dat is een gewogen gemiddelde van benodigdheden die huishoudens in een bepaald land gebruiken. Die gegevens worden via vragenlijsten verkregen waarbij gezinshoofden schattingen opgeven van hun verbruik. De antwoorden kunnen sterk afwijken van de werkelijkheid omdat het geen registraties zijn over lange perioden. Een tweede afwijking ontstaat door de verschillen tussen de huishoudens. Sommige huishoudens tellen veel leden, andere zijn arm, of wonen ver van de stad en consumeren noodgedwongen minder; en weer andere telen een deel van hun eigen voedsel zelf. Bottomline: hoe groter de sociale verschillen tussen de huishoudens, des te minder betrouwbaar de CPI. Daarom moeten steekproeven kritisch worden bekeken. De CPI is niet zonder betekenis, maar vaak wel een misleidende indicator om bijvoorbeeld de armoede te indiceren.

Verklaringen van inflatie

Veruit de meest dominante verklaring van inflatie is van neoklassieke huize (ook monetarisme genoemd). Volgens die school ontstaat inflatie, simpel gesteld, wanneer er meer geld in omloop is dan de waarde van de geproduceerde goederen en diensten (het nationaal product). De verklaring is gebaseerd op een simpele vergelijking uit 1911 van Irving Fisher: $MV = PT$. Hierbij geldt: M = de maatschappelijke geldhoeveelheid, V = omloopsnelheid van het geld, P = het prijsniveau en T = het nationaal product. Stel de snelheden van beide termen op 1, dan is de waarde van de goederenvoorraad even groot als de actieve geldhoeveelheid. Die gelijkheid komt zelden voor, want zowel de snelheden als de actieve geldhoeveelheid en het nationaal product zijn verschillend. Maar het is een omslachtige manier om te zeggen dat er een verband bestaat tussen nationaal product en geldhoeveelheid. Wanneer de geldhoeveelheid uitstijgt boven de waarde van het nationaal product, dus wanneer er sprake is van overbesteding, dan ontstaat inflatie.

Deze verklaring hangen de meeste economen aan, maar het roept enkele vragen op. De eerste is die naar de definitie en samenstelling van de maatschappelijk actieve geldhoeveelheid. De definitie omvat alles waarmee op de korte termijn koopkracht kan worden uitgeoefend – daarom worden bijvoorbeeld hypotheek niet tot de geldhoeveelheid gerekend. Wel wordt het in omloop zijnde geld in verschillende categorieën gedeeld.

Geld wordt geduid met M1, M2, M3 en M4. Voor de omschrijving van de maatschappelijke geldhoeveelheid gebruiken economen de M3. M1 omvat al het contant geld en het geld dat op direct opvraagbare rekeningen in omloop is. M2 is M1 plus het geld op spaarrekeningen met een looptijd van minder dan 2 jaar of een opzegtermijn van 3 maanden. M3 is M2 plus de kortlopende leningen tussen banken onderling, de langer lopende deposito's en de geldmarktfondsen. Er bestaat ook nog een M4. Die bestaat uit M3 plus de spaargelden bij andere instellingen dan banken, maar deze indicator wordt niet vaak gebruikt. Wat onder M1, M2 of M3 wordt verstaan, kan overigens van land tot land verschillen, omdat niet alle centrale banken precies dezelfde indeling gebruiken.

Deze voorstelling waarin de actieve geldhoeveelheid ongeveer gelijk moet zijn aan het nationaal product veronderstelt een gesloten economie: er is geen sector buitenland met export en import van goederen, geen in- en uitstroom van kapitaal en geen remittances vanuit diaspora's. Deze veronderstelling is in kleine economieën niet te handhaven. Want in een kleine economie zijn haast altijd open economieën waarin de

geldstromen uit het buitenland in belangrijke mate de omvang van de geldhoeveelheid bepalen, vooral voor de export en import van goederen en diensten. In grote economieën, die je als autarkische economieën kunt benaderen, is die buitenlandse invloed te negeren.

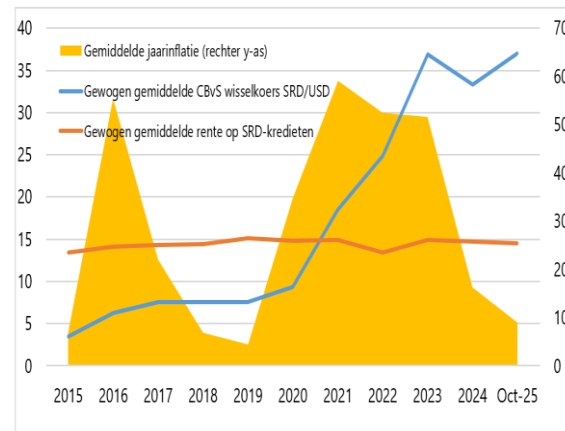
In de monetaristische opvatting wordt de maatschappelijk actieve hoeveelheid geld voornamelijk vermeerderd door de kredietverlening van banken aan het publiek. Die bewering is tegenwoordig in afnemende mate waar. Want de meeste grote bedrijven financieren hun operaties uit eigen middelen. Als zij geld lenen bij banken dan is het meestal om de risico's te spreiden. Maar zij zijn liquide genoeg om buiten de banken om de geldhoeveelheid te verruimen.

De omvang van de maatschappelijk actieve geldhoeveelheid kan fluctueren, maar in Suriname blijft het spaargeld min of meer constant in tijden van hoge als van lage inflatie zoals een vergelijking van de grafieken 1 met 2 laat zien. Volgens de gangbare theorie stijgt de rente bij hoge inflatie, wat zowel leidt tot grotere spaarvolumes als tot een afname van de kredietverlening. Maar die ontwikkeling doet zich niet voor. Dus is er geen of een zeer zwakke relatie tussen M3 en het ontstaan van inflatie. Burgers die (kunnen) ontsparen – zeer waarschijnlijk hebben de midden- en hogere klassen vette spaarrekeningen – besteden hun geld voornamelijk aan buitenlandse goederen. Dit geld lekt weg en heeft dus een dalend effect op de maatschappelijke geldhoeveelheid. En ook die ontwikkeling is in de grafieken niet waarneembaar.

Grafiek 1 laat zien dat zelfs bij hoge inflatie de rente op de kredietverlening nauwelijks toeneemt waardoor de geldschepping niet wordt afgeremd.

Grafiek 1: Ontwikkeling van de inflatie, wisselkoers en rente, 2015-2025

Grafiek 1: Ontwikkeling van de inflatie, wisselkoers en rente, 2015-2025

Bron: Centrale Bank van Suriname

Dit is geen makkelijk te begrijpen grafiek. De inflatie vertoont grote pieken en dalen. Maar de gemiddelde rente volgde de inflatie niet, wat opmerkelijk is voor een centrale bank. En om het nog gekker te maken, van 2015-2020 is er geen verband tussen inflatie enerzijds, en rente en wisselkoers anderzijds, hoewel de inflatie en de wisselkoers in de periode 2020-2021 wel dezelfde richting uitlopen. Daarna hobbelde de inflatie naar beneden en galoppeerde de wisselkoers verder omhoog. Voor deze divergentie zijn er twee mogelijke verklaringen: óf de theorie van inflatie-wordt-veroorzaakt-door-een-teveel-aan-maatschappelijk-actieve-geldhoeveelheid klopt niet, óf er zijn te veel oncontroleerbare factoren die de beweging van inflatie, wisselkoers en rente beïnvloeden. In elk geval is de daling van de inflatie na 2023 niet te verklaren door een aanpassing van de rente. Want dat laatste heeft niet plaatsgevonden.

De openheid van de economie (buitenlandse handel, remittances) doet twifelen aan het vermogen van centrale banken in kleine open economieën om de geldhoeveelheid te beheersen. Dat geld ook voor de monetaire financiering door de overheid. Centrale banken zijn niet zo onafhankelijk als leerboeken suggereren en dat geldt ook voor de CBvS. Centrale banken zijn vaak onvoldoende weerbaar tegen politieke druk om overheidstekorten te financieren. Omdat ik ernstig twijfel aan het verband tussen geldhoeveelheid en inflatie maakt het volgens mij niet veel uit of de CBvS de actieve geldhoeveelheid kan beheersen.

Een ander gegeven dat twijfels oproept of de Centrale Bank van Suriname greep heeft op de geldhoeveelheid is de registratie van kapitaal in bepaalde sectoren. In de goudwinning, de autohandel, de criminaliteit en ook de zeer heterogene informele sector is veel ongeregistreerd kapitaal in omloop. Elke schatting van deze 'monetaire reserve' is een slag in de lucht, maar de meest genoemde getallen overstijgen een miljard USD. Het idee dat alleen banken geld scheppen is dus makkelijk te weerleggen. En wederom komt naar voren dat de CBvS geen controle kan hebben over de geldhoeveelheid.

Een vierde vraag betreft de stijging van het prijsniveau. Hoe vindt dat precies plaats? Volgens een gangbare theorie is er een prijsleider, meestal een monopolist of lid van een oligopolie. De prijsleider verhoogt de prijs (meestal op onduidelijke gronden), wat ook de prijzen doet stijgen van andere producenten en handelaren. Dit is een zeer plausibele verklaring voor kleine open economieën omdat het daar krioelt van monopolisten en oligopolisten wier prijsverhogingen wel leiden tot kostenverhogingen van andere producenten. We zien dat regelmatig gebeuren als de energieprijzen stijgt of de wisselkoers verslechtert. De theorie van de prijsleider betekent wel dat de monopolies en oligopolies scherp in de gaten gehouden moeten worden.

Dat inflatie wordt veroorzaakt door een teveel aan in omloop zijnde maatschappelijk geld is om bovenstaande redenen weinig geloofwaardig. De verklaring van inflatie is gebaseerd op een model van een gesloten economie en gaat voorbij aan het ongeregistreerd kapitaal verkregen door de import en export van goederen en diensten, de remittances en het weglekken van binnenlands gecreëerd geld (hoewel die kredietverlening in de statistieken blijft bestaan). Ook de spaarrekeningen in USD en euro's worden niet meegerekend. Maar met dit laatste wordt in Suriname wel koopkracht uitgeoefend, met name bij het beprijzen van auto's, huizen en gronden. Bij de bepaling van de geldhoeveelheid is er ook geen oog voor sectoren waar wel aanzienlijke hoeveelheden kapitaal geaccumuleerd zijn. Wat mij betreft, inflatie komt onafhankelijk van de omvang van de geldhoeveelheid voor. Deze, voor veel lezers misschien verrassende stelling, wordt ondersteund door internationale ervaringen. Vanaf 2006 werd Japan geconfronteerd met een deflatie. Om de inflatie aan te wakkeren pompte de Japanse centrale bank tevergeefs honderden miljarden USD in de economie. Pas in maart 2024 nam de inflatie toe en durfde de bank haar negatieve rente te verhogen naar 0,1%. Minder dramatische, maar vergelijkbare ervaringen heeft ook de Europese Unie gekend, waar de inflatie dicht bij nul kwam en waar de Europese Centrale Bank bijna een biljoen euro's heeft besteed voor een beetje inflatie. Ook deze ervaringen spreken de stelling tegen dat de in omloop zijnde maatschappelijke geldhoeveelheid het ontstaan van inflatie verklaart.

Soorten inflatie

Het moet nog preciezer worden uitgezocht, maar de meest voorkomende inflatie in Suriname ontstaat door de buitenlandse handel, met name de prijzen op de wereldmarkt en de wisselkoers. Als de prijzen van bepaalde goederen op de wereldmarkt stijgen berekenen Surinaamse importhandelaren die verhoging door in de prijzen die consumenten betalen. We noemen dat importinflatie. De verhoging van de binnenlandse consumentenprijzen is een ondoorzichtig proces. Door monopolie en oligopolie is onduidelijk of de doorrekening adequaat is, of die niet ook wordt toegepast op eerder aangekochte goederen, en of bovenop de verhoging niet een 'toeslag' is geheven.

De tweede directe factor die tot een prijsverhoging leidt is de wisselkoers. Als die verslechtert, dus als Surinamers meer SRD's moeten betalen voor een USD, dan neemt de prijs van geïmporteerde artikelen toe. Het cliché wil dat prijsvorming plaatsvindt door vraag en aanbod, waarbij de schaarste leidt tot prijsstijging en een overschot tot prijsdaling. Die verklaring veronderstelt concurrentie op de Surinaamse markt voor wisselkoersen. Maar gelet op het geringe aantal valutahandelaren is er op die markt eerder sprake van een

oligopolie waardoor de veronderstelling van prijsvorming op een vrije markt niet te handhaven is.

Het blijft niet alleen bij de stijging van importprijzen en de verslechtering van de wisselkoers. Ook de overheid kan de prijzen opdrijven door de invoering of verhoging van de accijns (een indirecte belasting) op bepaalde goederen, door afschaffing van prijssubsidies en door de invoering van nieuwe belastingen zoals de BTW. Deze kosten worden eveneens doorgerekend in de consumentenprijzen. Al deze effecten leiden tot een toename van de kosten van levensonderhoud. Dat zou leiden tot een loon-prijsspiraal, wat eigenlijk een inhaalbeweging van de inflatie is en niet de schepping van extra geldhoeveelheid.

Ook komen er nieuwe vormen van 'prijsstijgingen' aan het licht. In Engeland ontstond het woord *greedflation*, in het Nederlands vertaald als graaiflatie, een samentrekking van graaien en inflatie. Met deze term wordt het ondernemersgedrag geduid om prijzen onevenredig te verhogen. Graaiflatie zegt dat prijsvorming weinig te maken heeft met vraag en aanbod, maar eerder met het vermogen van ondernemers om naar willekeur de prijzen te verhogen, dus met marktmacht. Dit is geen marginaal verschijnsel. Een onderzoek van de Europese Centrale Bank wees uit dat in 2022 en 2023 de inflatie voor 60% bestond uit graaiflatie, een verschijnsel dat ook het Internationaal Monetair Fonds erkent. Dit verschijnsel is niet zonder betekenis voor Suriname. We weten dat macro-economische grootheden gunstig kunnen zijn, dit essay begon ermee, terwijl de prijzen van dagelijkse benodigdheden blijven stijgen. Dit is een schoolvoorbeeld van graaiflatie en de perfecte legitimatie om particuliere huishoudens het geld uit de zakken te kloppen.

Nog een vorm van inflatie heet krimpflatie. Dat is het verschijnsel waarbij je minder van een product krijgt maar wel dezelfde prijs betaalt. Een veelgebruikt voorbeeld is dat chocoladereepjes kleiner zijn en de prijs onveranderd blijft. Dat is vooral te merken in huishoudelijke producten en in restaurants. Dat kleiner maken zal niet voor alle producten lukken: want hoe maak je rijstkorrels kleiner?

Krimpflatie is dus onmogelijk wanneer een product per gewicht wordt verkocht. Het biedt wel het voordeel dat eventuele overmatige consumptie wordt geminderd.

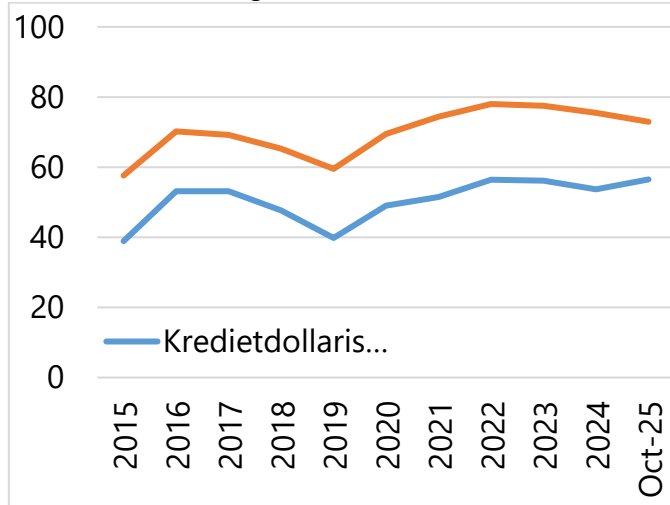

De rente als wondermiddel

Het verhogen van de rente is een reflex van de meeste centrale banken als de inflatie oplaait. Daaronder zit het wijdverbreide idee dat de banken te veel geld in omloop hebben gebracht. Dus moet de kredietverlening, als kanaal van de geldschepping, worden afgeknepen. En dat gebeurt door de rente te verhogen waardoor het lenen duurder wordt, er minder wordt geleend en de groei van de geldschepping wordt afgeremd. Let wel: de omvang van de geldhoeveelheid blijft in het beste geval stijgen, alleen de toename ervan gaat minder hard.

Uit het voorgaande komt echter naar voren dat het verhogen van de rente in Suriname weinig zin heeft omdat de oorzaken in het buitenland liggen. Als er op de wereldmarkt een brand woedt, kun je die niet in Suriname blussen. Die erkenning komt ook terug in grafiek 1 waarin de rente ondanks de scherp stijgende inflatie weinig beweegt. Er is eerder een verband tussen de inflatie en de wisselkoers. Door dit verband wijkt de Centrale Bank van Suriname (CBvS) terecht af van de meeste centrale banken die ervan uitgaan dat er een direct verband bestaat tussen de in omloop zijnde hoeveelheid geld en de inflatie. Zelfs als dat verband zou gelden, dan nog zijn er te veel niet beïnvloedbare factoren om de bestrijding van inflatie op te hangen aan de rente.

Ook moet worden gewezen op de afnemende werking van de rente. In Suriname is bijna driekwart van de deposito's in USD en euro's, dollarisatie genoemd (zie grafiek 2).

Grafiek 2: Dollarisering in Suriname 2015-2025.

Bron: CBvS

De grafiek geeft een haast perfecte samenhang weer tussen de omvang van kredieten en de deposito's in dollars. De parallele beweging van kredieten en deposito's doet vermoeden dat de verstrekte kredieten worden gestald in deposito's. Dat oppotten van geld in vreemde valuta is een vlucht uit de SRD, wat meestal plaatsvindt wanneer de binnenlandse inflatie toeneemt. Burgers vertrouwen de SRD dan niet (helemaal) en wisselen hun geld om in USD en euro's. Het vermogen in vreemde valuta is dan veilig.

De toename van de vraag naar vreemde valuta leidt echter tot een afnemende vraag (dus een depreciatie) van de SRD, wat de inflatie kan aanwakkeren. De dollarisatie heeft voorts als nadeel dat de Surinaamse rentes geen effect hebben op de vreemde valuta. Want de CBvS kan via de rente op de dollar deposito's geen noemenswaardige invloed uitoefenen. Ook dit is een reden om het rente-instrument te relativiseren.

De laatste jaren is er een nieuwe monetaire ontwikkeling waarvan de algehele betekenis nog onduidelijk is. Dat is de opkomst van de cryptowereld. De verschillende vormen

hiervan dienen soms als munt (waarmee gerekend kan worden), soms als belegging, soms als investering en soms als betaalmiddel. Dit is een groeiend segment van de monetaire wereld, zozeer dat centrale banken en grote financiële maatschappijen dit niet meer kunnen negeren. Sommige economen spreken dan ook van M5. Hoe groot het effect van deze ontwikkeling op de Surinaamse economie is, is onduidelijk – ik schat die vooralsnog minimaal in. En ook op deze ontwikkeling heeft de CBvS geen of weinig invloed.

Inflatiebestrijding

De monetaire reflex om de rente te verhogen bij inflatie is internationaal kuddedrag en zet weinig zoden aan de dijk. De inflatie neemt na verloop van tijd af, maar of dat inderdaad komt door een verhoogde rente moet telkens blijken. De stelling dat inflatie ontstaat door te veel geld in omloop is ontwikkeld door Amerikaanse economen die, redenerend vanuit hun land, vaak ervan uitgaan dat de economie gesloten is. Dat is voor de VS te verdedigen, maar voor kleine open economieën, die meer dan 40% van de economieën in de wereld uitmaken, is dat uitgangspunt niet te handhaven.

Als de rente geen effect heeft op de inflatie, dan kan die evengoed verlaagd worden, nietwaar? Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat de bevolking juist de stijgende rente ziet als oorzaak van de stijgende prijzen. Beide grootheden – de rente en prijzen - stijgen namelijk gelijktijdig. En die gedachtegang is niet vreemd. Want hoewel de verhoging van de rente bedoeld is om de kredietverlening af te remmen, is de afname van consumptie en investeringen niet volkomen. Tal van ondernemers en winkeliers kunnen hun bedrijvigheid niet helemaal stopzetten en zijn gedwongen om de hoge rente te betalen. Daardoor stijgen de prijzen van hun producten en de kosten van levensonderhoud. De hoge rente leidt dus ook tot hogere inflatie.

Van kleine open economieën wordt gesteld dat zij prijsvolgers zijn. Zij zijn relatief grote importeurs en de prijzen van de geïmporteerde goederen en diensten worden op de internationale markt bepaald. De kleine open economieën hebben te weinig marktmacht om tegenspel te bieden aan de buitenlandse aanbieders.

In deze gedachtegang zijn zij hulpeloze volgers van wat de wereldmarkt dicteert. Deze implicatie wordt steeds vaker bestreden.

In een ongepubliceerde paper getiteld *Combatting Imported Inflation. Evidence from a Small Open Economy* (2018), betoogde econoom Saira Jahangir-Abdoelrahman dat kleine open economieën niet zo weerloos zijn zoals economen vaak aannemen. Het is een paper die in Suriname brede aandacht verdient, vooral omdat het land onlangs nog met hoge inflatie te kampen heeft gehad.

Jahangir wijst erop dat de overheid in de open economieën de inflatie kan dempen door fiscale en monetaire maatregelen. De bestrijding van de importinflatie dient volgens haar op twee sporen plaats te vinden. De eerste is fiscaal, waarbij de overheid tracht de inflatie van importgoederen te dempen door accijnzen (tijdelijk) te verlagen of op te schorten. De tweede maatregel is monetair en zou kunnen bestaan uit het (eveneens tijdelijk) bevriezen van de wisselkoersen. Dat laatste is een interventie in de markt; bedenk wel dat in Suriname de markt voor wisselkoersen geen vrije markt is maar wordt bepaald door een oligopolie van valutahandelaren. Aan het voorgaande kan een derde maatregel worden toegevoegd, namelijk het aanscherpen van het toezicht om graaiflatie te minimaliseren. Dat vereist streng optreden en kan niet zonder een semi-politionele fiscale instantie. En tenslotte is het niet ongebruikelijk dat overheden maximumprijzen vaststellen voor de eerste levensbehoeften. Een dergelijk plafond zou enige rust kunnen brengen op het prijzenfront.

Tot slot

In het voorgaande is ervan uitgegaan dat inflatie bestreden moet worden omdat het een economisch kwaad is. Dat standpunt mag worden genuanceerd, want inflatie heeft ook 'voordelen'. Voor veel ondernemers zijn prijsstijgingen een soort benzine, een stimulans, om verder te gaan met hun bedrijvigheid. Het doet de winsten nominaal (en soms ook reëel, denk aan graaiflatie) toenemen, terwijl het de kosten compenseert. Ook actoren die grote schulden hebben, zoals de overheid, zien door inflatie hun lasten in reële termen afnemen. Dat zijn meevallers. Maar voor degenen zonder hoge inkomsten (nominaal of reëel) en kleine schulden, zijn deze 'voordelen' een last. Want wat zij vooral voelen zijn de toenames van de dagelijkse kosten van levensonderhoud. Anders gezegd, inflatie is het instrument van de rijken en machtigen en een vloek voor arme mensen omdat het hun levensstandaard verlaagt en hun waardigheid aantast.

Op deze pagina schrijft professor dr. Ruben Gowricharn, eerder hoogleraar aan de universiteiten van Tilburg en de Vrije Universiteit en momenteel research fellow aan de laatstgenoemde instelling, een serie artikelen over de Surinaamse economie. Hij is geboren en getogen in Suriname, studeerde economie en sociologie en heeft een aanzienlijk deel van z'n wetenschappelijk onderzoek verricht in en over Suriname.

SBF Dialogsessie “Local Content: dé ontbrekende schakel in Suriname’s ontwikkeling.”

Visie, regie en nationale meerwaarde in perspectief

SURINAME BUSINESS FORUM

Inleiding SBF Dialogsessie - Voorzitter SBF/SBC Steven Debipersad

Geachte dames en heren,
vertegenwoordigers van de overheid, het bedrijfsleven,
maatschappelijke organisaties, ondernemers, deskundigen,
beste aanwezigen,

Namens het Suriname Business Forum heet ik u van harte
welkom bij deze dialoogavond over *Local Content met als
belangrijke notitie dat dit de eerste van een serie van
activiteiten is die wij in dit kader doen*. Local Content is een
begrip dat de afgelopen periode steeds vaker wordt gebruikt,
maar waarvan de betekenis, reikwijdte en praktische invulling
in Suriname nog allerminst eenduidig zijn. Werk aan de winkel
voor de overheid zeggen velen, maar vanuit het Suriname
Business Forum voelt dit onderwerp aan als een gezamenlijke
verantwoordelijkheid van de overheid en de niet-overheid.
Toch even kort over ons. Het SBF is bij wet van 2006 opgericht
als dialoogplatform het ondernemerschap aangaande.
Werkgelegenheid ligt uiteraard in het verlengde hiervan.
Middels dialoogsessies, precies zoals de wet voorschrijft
bouwen wij gestaag voort en op. (slide2)

Programma:

18:30 – 19:00 Inloop & registratie
19:00 – 19:05 Opening & welkomstwoord: Directeur SBC – Gilbert van Dijk
19:05 – 19:35 Inleiding: Voorzitter SBF/SBC – Steven Debipersad
19:35 – 19:40 Panellid: Vertegenwoordiger Ministerie van Olie, Gas & Milieu
19:40 – 19:45 Panellid: - Vertegenwoordiger van de ASFA
19:45 – 19:50 Panellid: Vertegenwoordiger van VSB
19:55 – 20:55 Interactieve Q&A & discussie - MoC, inleider + panelliden
21:00 – 21:10 Samenvatting & afsluiting - SBF/SBC
21:10 – 21:30 Informele netwerksessie

De titel van vanavond is bewust scherp geformuleerd:
“**Local Content, de ontbrekende schakel in Suriname’s
ontwikkeling.**”

Niet omdat Local Content een doel op zich is, maar omdat het
– mits goed doordacht en goed bestuurd – een **cruciale
verbindingsschakel** kan vormen tussen economische groei en
daadwerkelijke nationale welvaart.

1. Waarom dit dialoog vooral nu zo noodzakelijk is (slide3)

Suriname staat aan de vooravond van een ingrijpende
economische transformatie. Met de Final Investment Decision
voor het Gran Morgu project is een nieuw hoofdstuk ingeluid
in het aardolie gebeuren in ons land. Maar laat het duidelijk
zijn: **de FID is geen eindpunt, het is slechts een begin.**

Internationale ervaring leert ons dat natuurlijke rijkdommen
op zichzelf geen garantie zijn voor duurzame ontwikkeling.
Integendeel: zonder visie, zonder regie en zonder sterke
instituties kunnen natuurlijke hulpbronnen zelfs leiden tot:

- economische versnippering,
- uitsluiting van lokale ondernemingen,
- en een structurele afhankelijkheid van externe
partijen en dus het buitenland.

Local Content raakt daarom aan een fundamentele vraag: **hoe
zorgen wij ervoor dat economische activiteit zich vertaalt in
nationale meerwaarde?** President Simons bevestigt namelijk
bij de VES Jaarrede dat meer export in ons land niet
automatisch meer welvaart oplevert.

2. Wat verstaan wij onder Local Content? (slide4)

Local Content is geen percentage op papier en geen verplicht nummer in contracten. In de kern gaat het om drie samenhangende elementen:

1. **Participatie** – de mate waarin Surinaamse bedrijven en werknemers daadwerkelijk meedoen; niet via zogenaamde Shell Companies, of door de cijfers van hoogbetaalde banen kunstmatig laag te houden
2. **Capaciteitsopbouw** – de ontwikkeling van vaardigheden, ondernemerschap en productiviteit;
3. **Verankering** – het duurzaam inbedden van economische activiteiten in onze nationale economie. Ook *moet rekening worden gehouden met migratiestromen. Onze beroepsbevolking verplaatst zich nog steeds naar het buitenland, hoe krijg je personen waarin wij via onderwijs en nog meer hebben geïnvesteerd als land, terug om hier een bijdrage te leveren aan groei en ontwikkeling..?*

Local Content is dus geen sociale maatregel, maar **goed doordacht economisch beleid**. Ook een beetje bevolkingsbeleid, maar dat laat ik voor de discussie. Het raakt aan productiviteit, concurrentiekracht en nationale langetermijngroei. Ik beklemtoon van het woord nationale hier, daar wij vaker meer bijdragen aan de groei van het buitenland, waar het bij de minerale sector veelal om gaat. De centrale vraag van onze gezamenlijke benadering als land moet verankerd zijn in de volgende bewoording, te weten, creëer van lokale participatie die optimaal inspeelt op het offshore gebeuren. Hiermee wil het SBF het olie en gas gebeuren overstijgen, het gaat namelijk om ons handelen ook voorbij de olie-en-gas horizon. De oplossingsmodellen moeten tijd-, generatie- en regio-overschrijdend zijn. Stimulerende omgevingsfactoren ook bekend als een enabling environment, is wat wij nodig hebben.

3. De rol van de overheid hierin: visie en regie zijn onmisbaar (slide5)

Een terugkerend punt in discussies over Local Content is de rol van de overheid. Laat ik daar helder over zijn: **Local Content zonder actieve overheidsregie bestaat niet.**

Het doet daarom goed dat in de recent door de president ingestelde Local Content Board niet alleen deskundigheid aanwezig is over dit onderwerp, maar ook dat het SBF hierin inhoudelijk bijdraagt. De Local Content Board is er om te luisteren, te inventariseren en richting te geven aan het proces. Voor het SBF is vandaag een goed moment om middels deze dialoogsessie de local content discussie op te starten, waarbij centraal staat:

- het formuleren van een **heldere nationale visie** in goed overleg met stakeholders;
- het stellen van **realistische en afdwingbare kaders**;
- het zorgen voor **coördinatie tussen ministeries (interdepartementaal), instellingen en sectoren**. Het doorbreken van heilige huisjes, maar ook het neerhalen van blinde muren. Soms heb je het idee, **dat omdat money def meki,** de organisatie en coördinatie van een hele hoop zaken maar niet van de grond komt.

Zonder die regie ontstaat fragmentatie: verschillende verwachtingen, onduidelijkheid bij investeerders en frustratie bij lokale ondernemers en nog meer frustraties in de brede samenleving.

4. Van ambitie naar uitvoerbaarheid: het belang van data en realisme (slide6)

Een belangrijke les uit andere landen is dat succesvol Local Content-beleid resulterend in optimale lokale participatie alleen **data-gedreven** kan zijn. Niet gebaseerd op aannames, maar op inzicht in:

- waar lokale capaciteit al bestaat,
- waar deze zich snel kan ontwikkelen en welke drempels weg te nemen,
- en waar internationale samenwerking voorlopig noodzakelijk blijft.

Local Content werkt alleen als het **aansluit op de economische realiteit**. Te hoge eisen zonder voorbereiding verstoren opbouwende-ketens (waarde- en toeleveringsketens); te lage ambities leveren geen structurele meerwaarde op, want uiteindelijk is het leveren van kwaliteit wel essentieel. Enkele weken terug werd in een andere kring de discussie gevoerd over circulaire economie, prachtig verhaal, maar daar kom je alleen door je eigen toeleveringstekens sluitend te hebben en waardetoevoeging lokaal te concentreren.

Hoe goed zou het niet zijn als we meer zouden doen met goud. De prijs hiervan is door gierigheid van enkelen in de geïndustrialiseerde wereld opnieuw op zijn hoogste stand. Jammer dat wij als goud-producerend land hier niks van opsteken, want naast dit edelmetaal op een verwoestende manier uit de grond te halen en deze daarna wegsturen naar het buitenland en zelf op grote schaal wegsmokkelen, blijft er niet veel van die welvaart in Suriname achter. Kunnen wij zeggen dat goud inmiddels een heuse grondstoffenvloek aan het worden is..?

5. Lokale ondernemingen en het MKB: van toeschouwer naar ketenpartner (slide7)

Voor het SBF is één punt essentieel: Local Content en wel door optimale lokale participatie moet leiden tot **echte kansen voor lokale ondernemingen**, in het bijzonder het Midden en Klein bedrijf (MKB).

Dat vraagt meer dan toegang tot opdrachten. Het vraagt:

- voorspelbaarheid in beleid (ter illustratie; ondernemen met inflatie en wisselkoers volatiliteit zoals wij steeds in Suriname meemaken werkt stremmend);

- (verder ook) transparante aanbestedingsprocessen;
- En, ondersteuning bij financiering, certificering en kwaliteitsstandaarden. *Het gaat hier om financiële en niet-financiële ondersteuning.*

Lokale bedrijven moeten niet worden gezien als tijdelijke leveranciers, maar als **strategische ketenpartners** in sectoren die ook ná de olie- en gasfase relevant blijven in Suriname, in de Caribische regio, maar ook daarbuiten. In het verleden werd vaak de retorische vraag gesteld of onze bedrijven al gereed waren op de offshore ontwikkelingen. Deze veronderstelling gaat teveel uit van individueel handelen. Juist door een gezamenlijke inspanning met een blauwdruk als leidraad wordt succes bereikt.

6. Productiviteit, vaardigheden en standaarden (slide8)

Hogere inkomens en duurzame werkgelegenheid komen niet voort uit bescherming alleen, maar uit **productiviteitsgroei**. Maar productiviteitsgroei is niet vanzelfsprekend/*komt niet uit de vul vallen*. Daarom moet Local Content ontwikkeling hand in hand gaan met:

- gerichte training en vakontwikkeling;
- overdracht van kennis en technologie;
- naleving van internationale kwaliteits- en veiligheidsstandaarden.

Lokale participatie zonder kwaliteitsborging is geen ontwikkeling, maar kwetsbaarheid.

7. De Nationale meerwaarde: voorbij banen en contracten (slide9)

Wanneer spreken we nu echt van nationale meerwaarde? Wanneer hebben wij voldoende van het offshore gebeuren hier duurzaam gehouden...? Dat is de **tijd overstijgende** hamvraag?

U zult het met me eens zijn dat het einddoel niet kan zijn behaald wanneer er alleen meer banen zijn gecreëerd, want deze kunnen van tijdelijke aard zijn, denk maar aan de vele banen in en rondom de bauxietsector. Die zijn nu voor een groot deel op de schop. Vandaar dat het SBF pleit voor:

- bedrijven die doorgroeien en exportcapaciteit opbouwen;

- dat kennis en innovatie lokaal worden verankerd;
- belastinginkomsten die duurzaam toenemen en niet steeds worden geput uit de bestaande kleine pool van betalers;
- en economische activiteit zich verbreedt naar andere duurzame sectoren. De president gaf bij haar inauguratie al aan dat de agrarische sector aangevuld door de agro-industrie en toerisme 2 van deze aandachtsgebieden zijn.

Local Content moet bijdragen aan **economische diversificatie**, niet aan nieuwe afhankelijkheid van een mineraal/grondstof. Het antwoord op deze vraag over de omvang van de nationale meerwaarde uit alle offshore gebeuren moet de rode draad zijn in het design van de top tot aan de grassroots van onze samenleving.

8. Waarom deze dialoogavond belangrijk is (slide10)

Deze bijeenkomst is nadrukkelijk geen eindpunt. Het is een **oriënterende en agenderende stap**. Vanavond gaat het om:

- het scherp krijgen van de eindgoal; we zijn in het jaar van de WK, laten wij ook die spreekwoordelijke goals beginnen te maken;
- het gaat ook om het benoemen van knelpunten en stappen om deze structureel weg te werken;
- het expliciteren van verantwoordelijkheden, wie doet wat, maar dat moet vooral departements- en sector-overstijgend gebeuren.

Het SBF ziet het als haar rol om dit gesprek **open, kritisch en constructief** te voeren – met respect voor verschillende inzichten, maar met het nationale belang als leidraad.

9. Ter Afsluiting: van gesprek naar richting

Dames en heren,

Local Content is geen wondermiddel, maar wel een krachtig instrument – mits wij het verstandig inzetten. De keuzes die wij nú maken, bepalen of Suriname over tien jaar terugkijkt op een gemiste kans of op een stevig gelegde basis voor brede welvaart. En met name een welvarende toekomst.

Laten we daarom dit gesprek voeren met:

- realisme in verwachtingen,
- discipline in uitvoering,
- en ambitie voor de lange termijn.

Ik nodig u uit om actief deel te nemen aan dit dialoog, zodat we samen kunnen werken aan **visie, regie en nationale meerwaarde** – niet als slogans, maar als richtinggevende principes voor Suriname's ontwikkeling.

Ik dank u voor uw aandacht, Gran Tangi.

Paramaribo, 19 januari 2026

Aan: Het bestuur van de Vereniging van Economisten in Suriname (VES)
Alhier.

Betreft: Uitnodiging deelname – SBF Dialoogsessie "Local Content: dé ontbrekende schakel in Suriname's ontwikkeling. Visie, regie en nationale meerwaarde in perspectief"

Geacht bestuur,

Het Suriname Business Forum (SBF) heeft het genoegen u uit te nodigen voor deelname aan een belangrijke dialoogsessie getiteld: *"Local Content: dé ontbrekende schakel in Suriname's ontwikkeling; Visie, regie en nationale meerwaarde in perspectief"*.

Datum: woensdag 28 januari 2026

Tijdstip: 19:00 uur

Locatie: Janet Tetary Ballroom, Lalla Rookh Complex, Gebouw 2, Lalla Rookhweg 54

Tijdens deze bijeenkomst zullen inzichten worden gedeeld over de kansen en uitdagingen rond Local Content in Suriname, en wordt besproken hoe visie, regie en nationale meerwaarde optimaal kunnen worden benut voor duurzame ontwikkeling.

Uw deelname als directeur is van grote waarde, gezien uw ervaring en betrokkenheid bij het nationale ondernemersklimaat en beleidsvoering.

Wij verzoeken u vriendelijk uw deelname uiterlijk vrijdag 23 januari 2026 te bevestigen via e-mail naar rhofwijks@sbc.sr of telefonisch via 8520258 / 8184065.

Wanica Ziekenhuis als spil van chronische zorg en hoogwaardige werkgelegenheid

Wie de gezondheidszorg écht wil hervormen, moet durven kiezen. Wanica biedt die kans. Met drie zorgstraten kan het district een groot deel van zijn eigen zorgvraag opvangen – efficiënter, betaalbaarder en met betere uitkomsten voor patiënten. Eén van die keuzes ligt volgens de Vereniging van Economisten in Suriname (VES) voor de hand: ontwikkel het Wanica Ziekenhuis tot een gespecialiseerd centrum voor **suikerziekte, hart- en vaatziekten en chronisch nierfalen**. Juist deze drie aandoeningen bepalen in Wanica het grootste deel van de huidige én toekomstige zorgvraag.

Geschatte ziektebelasting Wanica

Ziekte	Prevalentie	Aantal patiënten
Diabetes mellitus	±14%	±16.300
Hart- en vaatziekten	±25%	±29.500
Chronische nierziekte	±15%	±17.700

Samen vertegenwoordigen deze drie aandoeningen meer dan 60.000 patiënten, vaak met meervoudige problematiek. Dat maakt Wanica bij uitstek geschikt voor een geïntegreerde aanpak via zorgstraten, zoals door de VES bepleit. In het huidige zorgmodel worden patiënten met chronische ziekten langs losse schakels gestuurd: huisarts, poli, ziekenhuis, apotheek, soms zonder samenhang. De VES stelt daar een ander model tegenover: zorgstraten waarin preventie, diagnostiek, behandeling en nazorg per ziektebeeld zijn geïntegreerd. Voor Wanica betekent dit: een diabeteszorgstraat (screening, medicatie, leefstijl, complicatiezorg), een cardiovasculaire zorgstraat (hypertensie, hartfalen, secundaire preventie), een nierzorgstraat (vroegdiagnostiek, dialysevoorbereiding, nefrologische follow-up).

(Tekst bij kunsttekening: medische zorgstraat creëert kwaliteit voor de patiënten en hoogwaardige werkgelegenheid voor personeel).

Wanica is met circa **118.000 inwoners** het snelst groeiende district van Suriname. De bevolkingssamenstelling – met een groot aandeel Hindostaanse, Creoolse, Javaanse en gemengde huishoudens in de leeftijd 40-70 jaar– is medisch relevant. In deze groepen komen diabetes, cardiovasculaire aandoeningen en nierfalen bovengemiddeld vaak voor. Deze demografie vertaalt zich rechtstreeks naar zorgvraag.

Geraamde exploitatiekosten:

De jaarlijkse exploitatiekosten Wanica Zorgstraten (USD) zijn:

Kostenpost	Bedrag (mln USD)
Gebouw & nutsvoorzieningen	3,0
Personeel (medisch, verpleegkundig & ondersteunend)	7,0
Apparatuur (afschrijving)	2,5
Medicijnen & verbruiksmateriaal	3,5
Totaal	16,0

Door bundeling van zorg, minder dubbel onderzoek en betere planning kan het ziekenhuis meer patiënten behandelen, medicatieverspilling verminderen, personeel gerichter inzetten.

Bij een gemiddelde opbrengst van circa USD 19–20 miljoen per jaar is een winstmarge van 10% realistisch. Die marge is geen doel op zich, maar noodzakelijk voor onderhoud, innovatie en betere salarissen.

Investering en financiering: publiek én privaat

De VES stelt een gemengde financieringsstructuur van overheid 30%, premies werknemers & werkgevers (via SZF-hervorming) 30%, private investeerders:40%. Met een gefaseerde investering over 4–5 jaar kan het ziekenhuis break-even draaien binnen 6–7 jaar, mede door groeiende zorgvraag en hogere efficiëntie.

Meer banen, betere salarissen

De ontwikkeling van zorgstraten creëert structureel werk voor verpleegkundigen, laboranten, dialysemedewerkers,, diëtisten, data-analisten, medisch-technisch personeel, zorgmanagers. Door hogere productiviteit ontstaat ruimte voor betere beloning, wat essentieel is om het vertrek van zorgprofessionals naar het buitenland te stoppen.

Wanica als blauwdruk

Het gespecialiseerde Wanica Ziekenhuis kan fungeren als anker in een nationaal zorgnetwerk, in verbinding met de RGD's en spoedklinieken, regionale ziekenhuizen in Atjoni en Albina, telemedicine voor het binnenland. Volgens de VES laat Wanica zien hoe beleidsvisie, demografie en economie samenkomen. Niet door meer geld in een oud systeem te stoppen, maar door slimme reorganisatie van van zorg.

Versterking van vertrouwen of van wantrouwen?

Sieuw Mahadew RA EMITA

Over vertrouwen, instituties en duurzame hervormingen in Suriname

In Suriname is de discussie actueel om het Openbaar Ministerie te herstructureren. Aanleiding is het standpunt dat het volk het vertrouwen in deze institutie heeft verloren. De voorgestelde oplossing is het instellen van een college van Procureurs-Generaal in plaats van één PG, zoals dat nu het geval is.

De gedachte hierachter is dat spreiding van macht en verantwoordelijkheid zou kunnen bijdragen aan herstel van vertrouwen.

Die gedachte is begrijpelijk. Vertrouwen in instituties is immers essentieel voor een goed functionerende rechtsstaat. Toch roept deze benadering een bredere en fundamentele vraag op: is het gebrek aan vertrouwen werkelijk het gevolg van de structuur van één instituut, of is het onderdeel van een dieper, systemisch probleem?

Wanneer we kijken naar de maatschappelijke realiteit in Suriname, zien we dat het vertrouwen van burgers niet selectief is. Het wantrouwen beperkt zich niet tot het Openbaar Ministerie, maar strekt zich uit tot het parlement,

In dat licht bezien is het de vraag waarom juist bij het Openbaar Ministerie wordt gezocht naar een structurele oplossing, terwijl andere staatsorganen ongemoeid blijven.

Als het uitgangspunt is het herstellen van vertrouwen, waar dat weg is, en dat concentratie van macht leidt tot verlies van vertrouwen, dan zou die redenering consequent doorgetrokken kunnen worden. Dan zou men ook kunnen pleiten voor een college van presidenten in plaats van één president, een college van parlementen in plaats van één Nationale Assemblée, en een college van regeringen in plaats van één kabinet.

Het feit dat deze gedachte vreemd of onwerkbaar aanvoelt, maakt juist duidelijk dat het probleem niet primair in de vorm zit, maar in iets fundamenteleers.

Wanneer het probleem niet in zijn volle breedte wordt aangepakt, kan de indruk ontstaan dat het Openbaar Ministerie niet wordt versterkt, maar juist wordt beïnvloed en bijgestuurd. Dit kan worden opgevat als een poging om ruimte te creëren voor politieke sturing bij mogelijke misstanden van bondgenoten, zowel uit het verleden als in de toekomst. Juist deze perceptie, terecht of niet, vormt een risico voor het vertrouwen in de rechtsstaat.

Zonder gelijktijdige versterking van alle democratische instituties loopt men het risico dat hervormingen averechts werken voor het vertrouwen in de rechtsstaat.

Het fundamentele heeft alles te maken met integriteit, verantwoordelijkheid en bewustzijn. Maar ook met context. Suriname is een kleine samenleving. Iedereen kent elkaar, direct of indirect. In zo'n setting verliest het principe van functiescheiding, hoe goed ook bedoeld op papier, in de praktijk aan kracht. Rollen lopen door elkaar, belangen raken verweven en sociale nabijheid maakt objectieve afstand moeilijk. Structuren die in grotere landen werken, functioneren in een kleine gemeenschap als Suriname, anders.

Daar komt bij dat de economische en financiële situatie voor een groot deel van de bevolking kwetsbaar is. Wanneer bestaanszekerheid ontbreekt en perspectief schaars is, worden mensen beïnvloedbaar. Niet noodzakelijk uit slechte intenties, maar uit noodzaak. Creativiteit wordt dan een overlevingsmechanisme, en de grens tussen wat wenselijk en wat toelaatbaar is, verschuift ongemerkt. In zo'n omgeving wordt integriteit een zware last voor het individu, terwijl het eigenlijk een collectieve randvoorwaarde zou moeten zijn.

Dit leidt tot een ongemakkelijke, maar belangrijke constatering: integriteit kan niet duurzaam worden verwacht in een systeem dat structureel onder druk staat. Nieuwe bestuursmodellen, commissies of colleges kunnen tijdelijke verlichting bieden, maar lossen het onderliggende probleem niet op zolang de economische basis wankel blijft. Zolang het financiële huishoudboekje van het land niet op orde is, blijft elk instituut kwetsbaar, ongeacht zijn interne structuur.

Echte hervorming begint daarom niet bij het herverdelen van functies of het creëren van nog meer functies, maar bij het herstellen van het fundament. Een overheid met gezonde overheidsfinanciën kan stabiliteit bieden, consistent beleid voeren en zorgen voor een minimale bestaanszekerheid voor haar burgers. Een samenleving waarin mensen niet voortdurend hoeven te vechten om rond te komen, creëert ruimte voor langetermijndenken, verantwoordelijkheid en morele afwegingen die niet voortdurend onder druk staan.

Dat betekent niet dat instituties geen hervorming nodig hebben. Integendeel. Maar hervorming moet voortkomen uit een samenhangende visie op economie, bestuur en menselijk gedrag. Niet de vraag "hoe verdelen we macht?", maar "welke voorwaarden scheppen we zodat macht verantwoord kan worden gedragen?" Niet het bestrijden van symptomen, maar het versterken van de basis waarop vertrouwen kan groeien.

Misschien vraagt de huidige situatie van Suriname juist om het debat te verdiepen en te vertragen. Om minder snel te grijpen naar zichtbare ingrepen en meer aandacht te hebben voor onderliggende oorzaken. Dat is lastiger, minder tastbaar en politiek minder aantrekkelijk. Maar het is wel de weg naar duurzame verandering.

Ik nodig de Surinaamse gemeenschap, in het bijzonder economen, beleidsmakers en professionals, uit om het gesprek te verleggen van structuren naar fundamenten. Laat de politiek, vakverenigingen, organisaties en maatschappelijke platforms reflecteren op de economische en sociale randvoorwaarden voor goed bestuur. Niet om te beschuldigen, maar om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen en te werken aan een stevig fundament: een goede financieel economische basis voor elke Surinamer. Alleen door te investeren in een stevig fundament kan worden gebouwd aan instituties die het vertrouwen van het volk niet hoeven op te eisen, maar het vanzelf verdienen.

Bruggen in Suriname :

wat we zelf doen, doen we beter

Deel 2

Een erg onvolledig verhaal

Met de 50ste jaardag van de Republiek werd nog maar eens het verhaal gehoord dat *Nederland, de grote bruggenbouwer, hier geen bruggen heeft achtergelaten*. In het nawoord van INZICHT #65 onderschreven wij “zo waar als een klontje” de uitspraak van president Simons dat van het oosten naar het westen van Suriname alle bruggen door Surinamers zijn gebouwd. Vaak wordt daar aan toegevoegd dat *de NDP daar wel voor heeft gezorgd*. “If yu wani leri meki broki dan moet je bij de NDP zijn”, zei de weduwe van de oud-president tijdens de laatste verkiezingscampagne.

Door een kritische lezer werden wij hierover terecht gewezen. Dit verhaal van de NDP noemt hij historisch niet correct, want vóór 1980 werden wel degelijk veel kleinere maar ook een aantal grotere bruggen met Nederlandse financiële en technische hulp gebouwd. Het is bovendien een erg onvolledig verhaal: die wel gebouwde bruggen zijn vaak door slecht onderhoud in de voorbije decennia door onze eigen Surinamers vrolijk de vernieling in gedraaid. De onderbouwing van deze stelling brachten wij in het vorige nummer van INZICHT.

Over de wijze waarop we de bruggen dan wel “volledig zelf bouwden” valt volgens dezelfde lezer ook wel wat op te merken. Bij de 2 grote bruggen die de NDP als haar kroonjuwelen beschouwt werd door het betrokken bouwbedrijf de oorspronkelijke raming flink opgetopt. Deze kosten worden in het bruggenverhaal van de partij liever doodgezwegen, de Tjuku werd door de Surinaamse samenleving duur betaald en naar de rekeningen van enkele bekende Surinamers doorgestort, zonder dat het OM hiernaar onderzoek wil instellen. Maar ook de niet NDP georiënteerde regeringen na 2000 en na 2020 wisten er wat van. Dat komt in onderhavig artikel aan de orde.

Met voor wat de NDP betreft de vaststelling dat na medio 2025 het “systeem” van ondoorzichtig bruggen bouwen en financieren ook nog niet veranderd blijkt.

Twee “Bosjebruggen” : de kroonjuwelen van de NDP

Om de veerverbinding tussen Paramaribo en Meerzorg te verbeteren werden in de tachtiger jaren met Nederlandse ontwikkelingsgeld 2 sneller geachte “roll on - roll off” boten aangekocht die in verschillende opzichten een miskoop bleken te zijn, behalve misschien voor de Surinaamse ambtenaren die deze tweedehandse schepen in het buitenland waren gaan zoeken. Ook **bij Coppenamepunt** kon de SMS door wanbeheer niet langer betrouwbare eigen veerboten inzetten zodat in de jaren 90 van de vorige eeuw de situatie in Paramaribo net als bij Boskamp (on)behoorlijk uit de hand begon te lopen en veel frustratie op te wekken. Tegen deze achtergrond kondigde president Wijdenbosch in 1996 aan dat hij over de Coppename- en de Surinamerivier bruggen zou laten bouwen, en hij voerde dit voornemen ook daadwerkelijk uit, maar tegen een hoge prijs.

Eerste Wijdenboschbrug nabij Coppenamepunt

Wat Nederland voor ons niet had gedaan zouden we zelf en beter doen. Al snel in het voorjaar van 1997 werd aan het Nederlandse Ballast Nedam onderhands de opdracht gegund om voor 170 miljoen Nederlandse gulden 2 grote bruggen te bouwen. De eerste hiervan, **de brug nabij Coppenamepunt** kon reeds op 1 juli 1999 in gebruik worden genomen. Volgens *Surinamenieuwscentrale* werd deze 1.500 meter lange brug een dag na de opening in 1999 omgedoopt tot **Wijdenboschbrug**, maar na alle kritiek die hierop ontstond werd het naambord snel verwijderd.

Over de Saramaccarivier : de eerste Wijdensboschbrug

Het naambord van de brug verdween, op het bijbehorende monument stond nog wel de gedenkplaat dat de brug was 'geopend door drs. J.A. Wijdenbosch', een gedenkplaat die volgens NRC een jaar later van boven tot onder met zwarte en rode graffiti was beklad.

Op 30 juni 1999 weet het Reformatorisch Dagblad te melden dat de opening gepaard gaat met grote vreugde in de betrokken districten die nu een vlotte verbinding met Paramaribo krijgen, maar ook dat er "grote bedenkingen" zijn bij de 2 bruggenprojecten omwille van de kosten voor de failliete overheid en omdat het project van het begin omgeven is geweest door een waas van geheimzinnigheid. Het parlement heeft ondanks herhaalde verzoeken nooit inzage gekregen in de contracten, er is nimmer een openbare inschrijving gehouden, en er zijn geruchten dat Ballast Nedam 30 miljoen Nederlandse gulden aan steekpenningen zou hebben betaald om de opdracht binnen te halen.

Minder dan een jaar daarop kon **de brug nabij Paramaribo** nog net voor de verkiezingen van mei 2020 worden opengesteld. Met aan beide kanten van deze brug meer dan levensgroot het portret van de "Man of Action" die dit huzarenstukje voor mekaar had gekregen, of dat in elk geval op zijn naam wilde schrijven. Bij de opening van de **brug over de Surinamerivier** in mei 2000 hield Wijdenbosch de bevolking voor dat dit een brug was voor iedereen, een brug die was gebouwd dankzij de offers van het volk en dus niet de verworvenheid was van één man alleen. Maar enkele minuten later onthulde hij een plaquette waarop de naam van de brug bekend werd gemaakt: **de drs. J. A. Wijdenboschbrug**, de tweede met die naam dus na de brug nabij Boskamp. Een groot deel van de Surinaamse media veegde na de opening van de brug de vloer aan met Wijdenbosch, omdat hij het bouwwerk zijn eigen naam heeft gegeven. "De reinste vorm van zelfverheerlijking", schreef De Ware Tijd in zijn commentaar.

Over de Surinamerivier : de tweede Wijdensboschbrug

Net planmatig doorgedacht

Over die tweede Wijdenboschbrug valt best heel wat op te merken. Het besluit was snel genomen, maar noch de locatie, noch het type brug, noch de financiering waren onderwerp geweest van open publieke discussie. Verteld werd dat de president erop stond dat de brug vanaf de waterkant te zien moest zijn en daarom op een plek kwam te staan waar vlotte aansluiting op het stadsverkeer niet goed mogelijk te realiseren was. Een plan voor de aanpassing van de weginfrastructuur bleek ook niet te zijn opgesteld. Omdat op die locatie was gekozen voor een vaste brug waar ook de grotere zeeschepen onderdoor moesten kunnen, werd het uiteindelijk een ontwerp van een hoge brug met steile hellingen waarvan werd gewaarschuwd dat dit alleen

voertuigen in technisch goede conditie zou toelaten en het trage verkeer van fietsers en bromfietzers zeer moeilijk zou maken.

Hiertegen werd ingebracht dat het zware verkeer en ook de overtocht van fietsers en bromfietzers via de veerbotten zou blijven geschieden, maar hiervan kwam uiteindelijk niets terecht. Het plan om de veerbotten opnieuw te laten varen werd in een latere fase door ministers uit de vorige regeringsploeg met even weinig succes opnieuw opgerakeld als mogelijke oplossing voor de dagelijkse eindeloze files aan beide zijden van de brug die dus blijven door bestaan.

Sinds de openstelling is de brug voor de tienduizenden dagelijkse weggebruikers zowel een zegen als een vloek. Er is nu wel een snelle verbinding tussen Paramaribo en Commewijne, maar vanwege de beperkte capaciteit ontstonden al snel op verschillende momenten van de dag lange files aan beide kanten van de brug die in lengte steeds maar toenemen. En zoals voorspeld werden na de oplevering inderdaad verscheidene ernstige ongelukken genoteerd. De combinatie van de steile hellingen en het gebrek aan handhaving van de regels voor het gebruik van de brug in combinatie met vaak technisch ondeugdelijke voertuigen en overbelaste houttransporten veroorzaakten regelmatig levensgevaarlijke situaties. Reeds een paar maanden na de openstelling bracht DWT het bericht dat een chauffeur de schrik van zijn leven kreeg toen de motor van zijn truck met houtblokken na 200 meter onvoldoende kracht ontwikkelde om de rit over de brug te voltooien, en “alsof dat niet genoeg was begaven zijn remmen het” waarbij zich gelukkig (nog) geen persoonlijke ongevallen voordeden.

De *Parbode* van maart 2022 kopte in dit verband over “filemonster” en “dodenbrug”, waarbij ook nog de vele zelfmoord(poging)en in de beschouwingen werden meegenomen.

Maar ook zonder de zelfdodingen konden alleen al in het voorbije decennium verontrustend veel ongevallen op de brug worden genoteerd. Natuurlijk zijn zware verkeersongevallen niet het monopolie van deze brug, maar opvallend in dit zeker niet volledige lijstje is het steeds terugkerende *falen van de remmen* als aangegeven oorzaak van deze ongelukken. De vraag die hierbij rijst is in welke mate dit te wijten is aan de steile brughellingen, de dubieuze autokeuringen en het lakse optreden van de politie of aan een combinatie van deze 3 factoren.

Enkele ongevallen op de Surinamebrug

- medio jan 2014** diverse auto’s raken beschadigd nadat de remmen van een vrachtwagen het begeven
- Jan 2014** een paar dagen later zakt een tankwagen weg in de berm, en zorgt voor lange files
- 18 sep 2015** een zandtruck ramt 5 auto’s nadat zijn remmen het begeven tijdens de afdaling naar Paramaribo
- 13 sep 2017** 14 auto’s worden aangereden door een tankauto met brandstof waarvan de remmen het hadden begeven
- 13 juli 2018** 9 auto’s worden geramd door een containertruck waarvan de remmen het eveneens hadden begeven
- 1 dec 2018** 10 voertuigen worden aangereden door een tourbus waarvan de remmen defect zijn geraakt
- 10 dec 2018** 4 auto’s raken beschadigd en een persoon gewond nadat de remmen van een truck weigerden
- nov 2019** alleen een vernield trafohuisje van EBS nadat een pantserwagen met defecte remmen de brug af denderde
- 26 juni 2020** 10 auto’s raken zwaar beschadigd en een aantal mensen gewond omdat de remmen van een pick-up van het Korps Penitentiaire Ambtenaren niet werken
- 6 mrt 2021** een grote vrachtwagen en een aantal personenwagens raken betrokken in een aanrijding
- 17 aug 2021** de remmen van een sleepwagen weigeren en de inzittende van een personenwagen laat het leven

15 dec 2021 1 dode, 17 gewonden en 16 beschadigde voertuigen omdat de remmen van een truck met houtblokken haperen

Medio september 2018 kwam het besluit dat zwaar transport van houtblokken, olie, water, zand, stenen grind, cement en zwaar materieel slechts tussen 9 en 12 u 's morgens en tussen 16.00 en 18.00 's middags en onder toezicht en begeleiding van de motor surveillancedienst over de brug mag rijden, en tussen 23.00 en 04.00 zonder begeleiding. Na het ongeval met de tourbus in december 2018 werden in dit verband ook deze voertuigen tot het zwaar materieel gerekend. Pantserwagens van het nationaal leger waren in het rijtje echter over het hoofd gezien. Van enige begeleiding was in elk geval niets te merken op de beelden die de ronde deden nadat in 2019 een dergelijk voertuig een EBS trafohuisje beneden bij de brug in de vernieling had gereden.

Na het zware ongeval in december 2021 werd door 2 ex DNA-leden opgemerkt dat de in 2018 ingevoerde maatregelen na de machtswisseling in 2020 door de huidige regering niet waren voortgezet. Wel erkende president Santokhi "dat het niet de eerste keer is dat zich een verkeersongeval op of bij de brug voordoet". De maatregelen van 2018 leek hij blijkbaar niet te kennen want "aangepaste regelgeving voor het soort verkeer en het verkeersgedrag" moest er nu komen. De 2 DNA-leden stelden dat zowel de president als zijn minister van OW vóór 2020 in het parlement zaten. "Nu dat er mensenlevens zijn verloren, doen alsof men niet wist dat zoiets kon gebeuren, is zeer hypocriet en misleidend." Hierna nam de regering het besluit dat zwaar transport alleen tussen 21.00 en 05.00 en onder politiebegeleiding plaats mag vinden.

Was er dan na 2021 wel meer handhaving en begeleiding door de politie? In elk geval werden nadien minder van deze zware ongevallen genoteerd.

Toch meent *De West* te weten "dat deze vrachtwagenchauffeurs maling hebben aan wetten en regels en de eigenaren van deze ongekeurde trucks nemen het risico, aangezien de boete minder is dan de kosten om de truck repareren, om die in een zodanige staat te brengen zodat die door de keuring heen komt. Dus ze proberen het gewoon en

als ze een keer of twee keer worden beboet, weegt het niet op tegen de reparatiekosten." Deze feiten zijn natuurlijk bij de verantwoordelijke instanties net zo goed bekend als bij de avondkrant, net zo goed als algemeen bekend is dat de keuring van de oude vrachtwagens vaak alleen maar "administratief" wordt uitgevoerd.

Sociale keerzijde

Dat "zelf en beter" van de weinig planmatige aanpak had ook een zware sociale keerzijde. De regering kon in 1999 haar verplichtingen, waaronder ook het betalen van de landsdienaren, niet vlot nakomen. Op moment dat het staatshoofd de brug in mei 2000 feestelijk openstelde hadden de medewerkers van de Medische Zending het werk neergelegd uit protest tegen het feit dat hun salarissen niet konden worden uitbetaald. De overheid had nagelaten om miljoenen aan achterstallige werkingsmiddelen over te maken aan de Stichting waaraan zij de medische zorg voor de binnenlandbewoners heeft toevertrouwd. Overigens middelen die – anders dan de gelden voor de brug - wel op de door DNA goedgekeurde begroting waren opgenomen. De bewoners van het binnenland kwamen hierdoor verstoken van medische zorg.

In het hele land konden ook duizenden scholieren niet naar school omdat de busmaatschappijen weigerden te rijden zolang de staat zijn uitstaande schulden niet betaalde.

Van het onderhoud van de scholen kwam niets terecht, laat staan dat de noodzakelijke nieuwe schoollokalen konden worden bijgebouwd, evenmin als andere noodzakelijke investeringen konden worden gepleegd. Op dat moment balanceerden ook tientallen instellingen en bedrijven om diezelfde reden op het randje van een faillissement. De betalingen aan de Nederlandse aannemer hadden echter voorrang, dat was afgesproken, en die regeling met Ballast Nedam liep door tot lang na de regeringswisseling in 2020.

Bruggen met een fikse korting

Bij de financiering buiten de begroting kwam al snel ook het gerucht dat de aanneemsom voor de beide bruggen flink hoger lag dan de geraamde kosten van eerst 118, en daarna 135 miljoen Nederlandse gulden. Ballast Nedam zou voor 34 miljoen [Nederlandse gulden](#) (circa 15 miljoen euro)

aan [steekpenningen](#) hebben betaald om de beide bruggen te mogen bouwen. Een ruim deel van de door het bedrijf gedeclareerde 170 miljoen Nf zou als Tjuku - via een bankrekening in Azië - door een bekende ondernemer aan verschillende Surinaamse politieke leiders zijn geretourneerd.

Zo wist de NDP dus door het realiseren van haar kroonjuwelen voor een paar van haar eigen mensen een flinke korting te bedingen, een extra "korting" die jammer genoeg wel door de rest van de bevolking moest worden opgehoest. Deze geruchten werden mettertijd steeds concreter, tot en met lijstjes van namen van mensen die hadden "ontvangen" en via welke bankrekeningen in het Verre Oosten dit was geschied.

Man of action J.A. Wijdenbosch

Door de regering Wijdenbosch was met Ballast Nedam overeengekomen dat de betaling van nog ruim vijftig miljoen van de 180 miljoen Nederlandse gulden na de verkiezingen van mei 2000 nog bijna 4 jaren zou doorlopen. De helft van de inkomsten van Suriname uit de export van bauxiet ging op dat moment maandelijks rechtstreeks naar Ballast Nedam. President R. Venetiaan noemde deze regeling 'onbehoorlijk', en de president van de Centrale Bank meende dat deze als "een molensteen om de nek van de Surinaamse

staatshuishouding” was gehangen. Maar voorzitter R. Kottman van de raad van bestuur van de bruggenbouwer was van oordeel “dat wij Suriname's financiële problemen niet moeten oplossen.” Kort hierop in oktober 2000 betitelde volgens NRC handelsblad de Nederlandse minister van ontwikkelingssamenwerking bij haar bezoek aan Paramaribo deze handelswijze van Ballast Nedam onverbloemd “onverantwoord ondernemerschap”.

Volgens NRC was de bouw van de twee bruggen in Suriname toen al lange tijd onderwerp van speculaties over smeergeld. De regering Wijdenbosch heeft ondanks aandringen uit het parlement nooit helderheid willen geven over de projecten. Zo zijn de offertes en het gunningscontract voor de bruggen niet openbaar gemaakt. Ook de regering Venetiaan, na het jaar 2000, heeft geen documenten boven water kunnen/willen krijgen waarin meer details over de bouw zijn te vinden.

De tjuku-geruchten zijn tot heden begin 2026 in Suriname nog steeds niet uitgezocht, terwijl Ballast Nedam kort na 2000 in Nederland hiervoor wel juridisch voor omkoping werd vervolgd. Ballast bekende daarbij openlijk schuld. NOS Nieuws wist eind december 2012 te melden dat Ballast Nedam de strafvervolging over omkoping (waaronder ook in Suriname) afkocht middels een “schikking” van 17,5 mln € met het Nederlandse OM. Ook KPMG schikte in december 2012 voor zeven miljoen euro met het OM omdat het accountantsbureau de heimelijke betalingen van Ballast Nedam aan de functionarissen had verhuld. KPMG zag volgens het OM niet alleen de betalingen aan buitenlandse agenten door de vingers, maar hielp ze zelfs versluieren. Ballast Nedam liet toen aan de krant weten dat de zaak wat het bedrijf betreft na de schikking in 2012 is gesloten.

Namen noemen

De zaak kreeg in 2017 opnieuw aandacht in de Nederlandse pers. Op 30 november bracht NRC het verhaal van 2 oud-directeuren van bouwbedrijf Ballast Nedam (BN) die er formeel van beschuldigd werden steekpenningen te hebben betaald aan buitenlandse agenten, en er zelf ook 14 miljoen euro aan over hielden. Eind mei 2018 komt een van die BN-directeuren in Utrecht opnieuw voor de rechter, in “een oude zaak die draait om steekpenningen die zijn betaald in Saoedi-Arabië en Suriname”. In die zaak wordt hij verdedigd door advocaat Gerard Spong en daarbij worden ook duidelijk namen genoemd.

De omkoping zelf is volgens het Nederlands recht op dat moment verjaard en volgens NRC keek men twee decennia geleden nog niet zo streng naar “betalingen in ruil voor werk”. Als een van de laatste landen in Europa verbood Nederland overigens pas in 2004 de fiscale aftrekbaarheid van steekpenningen. Maar wat twintig jaar geleden ook beslist niet kon, was volgens Mr. Spong “geld jatten van de baas”, en dat is wat het OM de verdachte in 2017 verwijt. De opsporingsdienst FIOD zag dat deze verdachte meerdere malen een deel van de steekpenningen op zijn eigen rekening achterhield, of dat er geld terugkwam van de ontvanger – kickbacks. Zo kreeg hij volgens het OM in 1997 bijna vijf ton in guldens terug van de Surinaamse ondernemer Dilip Sardjoe. Ballast Nedam had hem zo'n 34 miljoen betaald om twee bruggen in Suriname te mogen bouwen, wat mogelijk in de zakken van de toenmalige president Jules Wijdenbosch en zijn adviseur van staat uit die tijd, Desi Bouterse, is beland. Volgens het OM heeft de verdachte “de omkoopstructuur van Ballast Nedam gebruikt om zichzelf te verrijken”, al noemt Mr. Spong dat liever “een graantje meepikken van het immense omkoopbedrag van zijn corrupte werkgever”.

Ook nadat dus voor de Nederlandse rechtbank duidelijk namen zijn genoemd van directe Surinaamse betrokkenen vindt het Surinaamse OM het nog steeds niet nodig om hiernaar een onderzoek in te stellen. Wel bevreemdend dat voor de 19,5 mln Euro van de Centrale Bank waarop in Nederland beslag is gelegd al jarenlang behoorlijk wat heisa wordt gemaakt omdat dit als onrechtmatig wordt ervaren, terwijl deze gestolen 17 miljoen Euro in Suriname wordt verzwegen. Mogelijk komt hierin beterschap nadat “het systeem veranderd” zal zijn nadat de huidige regering de volgens haar nodige uitbreiding aan het OM heeft gegeven.

Een 30 bruggen en een 40 bruggenplan van VHP-OW

Ook na de machtswisseling in 2000 geschiedde het bouwen van verschillende bruggen niet zonder problemen, en met al even weinig transparantie als onder de daaraan voorafgaande regering. Blijkbaar hiertoe aangezet door het propagandaverhaal over de 2 grote NDP-bruggen verklaarde het ministerie van OW&V na de verkiezingen van 2000 de bouw van wegen en bruggen versneld te zullen aanpakken. Het eerste wegen contract met het Chinese bouwbedrijf Dalian was eind jaren 90 door de toenmalige Front oppositie in DNA ondeugdelijk en niet transparant genoemd, maar werd

na 2000 op precies dezelfde duistere manier in een tweede contract verlengd, het begin van een samenwerking met China die over verschillende regeerperiodes heen tot heden blijft voortduren.

Met de bruggenbouw verliep het ook niet anders. Na 2000 werd dus aangekondigd dat het renoveren en bouwen van bruggen voortvarend zou worden aangepakt. Voor de uitvoering van dit plan werd aan dezelfde aannemer Van Kessel NV de overeenkomst aangegaan om dertig bruggen te bouwen waaraan – net als met de 2 grote NDP-bruggen - niet al te veel openbare discussie vooraf was gegaan.

Het blijkt in de praktijk om grotendeels kleinere bruggen te zijn gegaan waarvan wordt gezegd dat het bedrijf er 26 goed zou hebben aangepakt, maar met 2 grotere bruggen – nabij Carolina en nabij Uitkijk - liep het goed fout. Ook volgens ministers uit de periode 2000-2010 zouden door Van Kessel NV technische fouten zijn gemaakt. Beide projecten eindigden in een juridisch dispuut waarvan ons niet duidelijk is of en hoe dat inmiddels tot een einde kwam. Beide projecten werden uiteindelijk na 2010 onder NDP-bewind afgebouwd door, u kunt het raden, Ballast Nedam. Dit bedrijf moest de technische fouten van Van Kessel NV herstellen, zoals in het vorige nummer van *Inzicht* werd uiteengezet. En met Ballast Nedam waren door de NDP reeds “goede ervaringen” opgedaan bij de 2 grote bruggen die het bedrijf hier eerder had gebouwd.

Na 2020 kwam Openbare Werken weer onder het toezicht en beheer van een VHP-minister, en deze verklaarde nu wel 40 bruggen te willen bouwen. We hoorden onder meer verhalen over 2 nieuwe bruggen over de Surinamerivier, eentje ten Noorden en eentje ten Zuiden van Paramaribo. Die zuidelijke te Kaaimangrasie ligt er reeds, is niet meer in gebruik, en maar kon alleen nog met aanvullende werken op het bestaande weggennet worden aangesloten. De “haalbaarheid” en “meerwaarde” van deze tweede brug werd medio mei 2022 door adviseur K.B. van het ministerie benadrukt en het project zou in de vorm van Public Private Partnership (PPP) worden gerealiseerd. Volgens de OW-minister zou het de trend van zijn beleid worden om particulier initiatief te stimuleren en hij noemde in dit verband “de dringende noodzaak” voor een extra brug die “belangrijk” en ook “haalbaar” zou zijn.

Van die nieuwe oversteek is echter begin 2026 nog niets te merken, evenmin van het voornemen om de veerboten opnieuw te laten varen om de congestie bij overbelaste bestaande brug enigszins aan te pakken. Omdat al “diverse

studies” op OW zouden liggen, zouden alle oude plannen” worden verzameld en eventueel worden bijgesteld. Volgens de OW-adviseur wilde men “alles goed op een rijtje zetten en dat gaat binnen een PPP-deal gebeuren”.

Over loopbruggen via PPP naar de Corantijnrivier

Een extra brug over de Surinamerivier kwam er dus niet, maar het grootste luchtkasteel van minister Nurmohamed was wel de lange brug die over de Corantijnrivier zou worden gebouwd. Medio 2023 weet dezelfde Ir. K.B., die inmiddels op OW de “coördinator van het bruggenbouwproject” is geworden, ons te melden dat is gekozen voor het Design-Build-Finance-Operate-Maintain-model (DBFOM) in PPP-verband. Ook ondanks dit model van financiering moeten blijkbaar toch nog kosten bij de uitvoering van het project - geraamd op 520 mln US\$ - worden gedeeld met de overheid en hierover is er volgens K.B. nog geen afspraak met Guyana. Daar werd nadien nog veel over gepraat, ook met en door de beide betrokken ministers van Financiën, en daar is ondanks het DBFOM model ook al veel geld uitgegeven aan dure consultants voor voorontwerpen en ontwerpen. Dit alles wel buiten de zo mooi gepredikte “openbaarheid van bestuur” waarvan de Surinaamse betrokken financiën-minister zich als sterke verdediger had verklaard. Even weinig openbaar als het inzicht dat hij halsstarrig weigerde te geven in de berekening van de ‘government take’ op de brandstof.

Net als in 1996-1999 met de 2 grote bruggen van de NDP is ook van de Corantijnbrug nog weinig zichtbaar geworden op de Surinaamse staatsbegrotingen, terwijl alleen de ingeschakelde adviseurs al miljoenen US dollars moeten hebben gekost. Mag worden aangenomen dat onze goedwillende en inmiddels olierijkere Westerburen dit grootmoedig aan de armoezaaiers aan hun Oostgrens hebben voorgeschoten? Of dat de welwillende private partners in de geroemde PPP deze eerste kosten helemaal op zich hebben genomen?

Ook bij andere aangekondigde OW-projecten konden weinig resultaten worden genoteerd. Dezelfde “coördinator van het bruggenbouwproject” Ir. K.B. was op OW in 2023 ook adviseur van het project om van de Waterkant een “cultuurboulevard” te maken, hij werd toen ook “gespecialiseerd in vaargeulen” genoemd en was in die hoedanigheid de projectleider voor het plan van het verwijderen van het wrak van de Goslar. Het jaar daarop was hij dan weer de projectcoördinator van het

ministerie om de veersteiger bij Albina aan te passen. Dat dit moest gebeuren was al ongeveer 10 jaren bekend toen Frankrijk de beslissing nam om voor die plek een nieuwe grotere veerboot te zullen bouwen. Ook over dit project bij Albina is verder niet veel meer gehoord, en de inmiddels gebouwde nieuwe veerboot ligt na 5 jaren nog steeds werkloos aan de Franse kant bij Saint-Laurent-de-Maroni omdat de aanpassingen aan de Surinaamse kant van de rivier maar niet gerealiseerd konden worden. Dezelfde adviseur bleek in 2024 ook nog als “investeringsdeskundige” te zijn opgenomen in de presidentiële commissie West-Suriname. In dit verband wist hij te melden dat middels een deal met Chinalco “de trein in West-Suriname toch zou gaan rijden”. Ook dit treinproject van OW lijkt voorlopig on hold te zijn gezet.

Van grotere omvang was dan weer de nieuwe brug over de Saramacca doorsteek waar de oude brug wel werd vervangen, maar de aansluitende wegenwerken op last van de rechter en later ook de financierende organisatie werden opgeschort.

De Nickerie pasi en de brug over de Kaboerikreek nabij Apoera

Over de **Kaboerikreek** nabij Apoera was bij de uitvoering van het West-Surinameproject al eerder in de zeventiger jaren met Nederlandse hulp reeds een baileybrug gebouwd. Zij is in het Suriname van vandaag echter niet meer te zien. Anders dan de baileybrug bij Nieuw-Java over de Boven-Commewijnerivier werd ze in de nasleep van de binnenlandse oorlog niet vernield maar door een ijverig DNA-lid van de NDP ontmanteld en doorverkocht aan de Guyanese oosterburen. Net zoals later gebeurde met het bailey gedeelte van de gedeeltelijk vernielde brug nabij Nieuw Java.

De eind jaren 90 verdwenen brug zou echter door de vorige regering worden herbouwd. De overheidswebsite wist te melden dat President Santokhi op zondag 12 maart 2023 Apoera had bezocht en daar de bewoners had verrast met de mededeling dat de ministers van OW en van LVV de opdracht hadden gekregen om uiterlijk het eerste kwartaal van 2023 te komen met een afgerond plan voor ‘de Nickerie-pasi’. Inmiddels was 60 Km tussen Southdrain en Wakay “al schoongemaakt”, de aanbesteding voor het laatste traject zou in dezelfde week nog plaatsvinden, en de weg zou vóór het einde van 2024 worden opgeleverd. De gronden langs de

nieuwe weg zouden “alleen beschikbaar zijn voor landbouwdoeleinden”.

Dagblad Suriname berichtte een jaar na de bekendmaking in Apoera dat de aanleg van de weg vlot verliep, maar na nog een half jaar (in september 2024) wist De West te melden dat de werkzaamheden tijdelijk waren gestopt omdat het financiële gedeelte van de eerste fase nog moest worden afgerond bij het ministerie van Financiën. Zodra dit was geschied zou worden gestart met de tweede fase, waarin **de bouw van de brug** zou worden meegenomen. Het duurde weer een half jaar tot eind maart 2025 de regering besloot het werk te gunnen voor een bedrag van afgerond 43 miljoen Amerikaanse dollar. Hiervan zou alvast een bedrag van 9 miljoen op de nog niet goedgekeurde begroting van 2025 worden opgebracht. Daarbij vond VP Brunswijk het nodig om te verklaren dat dit voorstel niet in de Onderraad voor Aanbestedingen en Gunningen (ORAG) was behandeld.

De VHP minister van LVV verklaarde kort hierna op 11 april 2025 dat dit project belangrijk was voor scholieren, de medische zorg en de economische ontwikkeling van het gebied. Plots was hij als landbouwminister dus ook bekommerd om de ruimere sociale ontwikkeling van het binnenland. Zijn collega-minister van Openbare Werken had nu met de verkiezingen in zicht opnieuw de voorbereidingen getroffen om de weg dan toch maar aan te leggen, maar vanwege een tekort aan budget had OW het project overgedragen aan LVV. Dit ministerie heeft vervolgens “fondsen gezocht”, blijkbaar buiten de staatsbegroting, en een aanbesteding voorbereid. Het werk werd volgens minister Sewdien daarop niet gegund aan de laagste inschrijver maar op 26 maart 2025 voor circa US\$ 44 miljoen “aan het bedrijf dat het dichtst bij de interne raming zat” : Shiwan Tushan Suriname N.V., een bedrijf van de rijstmagnaat Bhagwatpersad Ramadhin.

Dat was niet helemaal naar de zin van de Aannemingsmaatschappij Baitali N.V. die voor 17 miljoen US\$ goedkoper had ingeschreven en hierom een kortgeding heeft aangespannen tegen de Staat en in augustus 2025 dit kortgeding heeft gewonnen. De werken die blijkbaar door Siwan Tushan reeds voortvarend waren aangevangen werden op last van de kortgedingrechter gestopt, net zoals in dezelfde periode gebeurde met de geplande wegenwerken nabij de vernieuwde brug over de Saramacca Doorsteek.

Bij de regeringwissel na mei 2025 was op LVV een andere minister aangetreden die hierbij ook doortastend wilde handelen en zich op 15 augustus 2025 al had georiënteerd bij de brug over die de Kaboerikreek werd gebouwd. In dit opzicht lijkt “het systeem” nog niet te zijn veranderd : ook nu toont de minister van LVV zich verantwoordelijk voor de infrastructuur in ons westelijk district, en niet zijn collega van OW. Volgens de landbouwminister zouden aannemers reeds miljoenen SRD hebben ontvangen voor werk dat niet of slechts gedeeltelijk was uitgevoerd en van de 56 te heien palen zouden er slechts 18 zijn geplaatst. “Later trof ik stukken aan waaruit blijkt dat de aannemer meerwerk heeft gedeclareerd - onder meer zes palen - terwijl die 56 palen nog niet in de bodem zaten.”

Foto: Mark De Clercq – Kaboerikreekbrug medio augustus 2025

Foto DWT – Kaboerikreek noodbrug medio December 2025

De situatie veranderde ingrijpend na de vernieling van de Kwintibrug waarover we schreven in het vorig nummer van *Inzicht*. *Gelukkig waren er hierbij geen persoonlijke ongevallen te betreuren want de truckchauffeur had hierbij geluk gehad: in de namiddag van vrijdag 10 oktober 2025 stortte toen zijn trekker met een lading boomstammen in de rivier.*

Het instorten van de Kwintibrug heeft grote gevolgen voor het verkeer over land tussen Paramaribo en Apoera en omgeving, dat hierdoor in de praktijk onmogelijk is geworden. Tussen 2018 en 2019 was de brug reeds gesloten voor zwaar verkeer, er was toen naar verluidt strakke controle en door Green Wood World werden de boomstammen toen middels een ponton over de rivier gebracht. Na de regeringwisseling in 2020 waren de controlerende militairen plotseling weg, werd het verbod voor zwaar materieel niet langer gehandhaafd, en bleek ook het houttransport sterk toe te nemen.

Bewoners van Witagron en het traditionele gezag van de dorpen Apoera, Section en Washabo meenden eind 2025 tegenover DWT dat er weer een ponton moet komen. “Maar niet van een concessionaris zoals toen. Laat het van de overheid komen, zodat iedereen er gebruik van kan maken en niet dat het alleen voor die concessionaris is”. Ze bevestigden dat het voornamelijk ladingen waren van de concessie van Green Wood World die over de brug zijn gegaan.

Minister Tsang van Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening die zich reeds de dag na het ongeval samen met een team van technici ging oriënteren in het Kwintigebied kwam tot de bevinding dat het herstellen van de brug mogelijk een half jaar of langer kan duren. Hij bevestigde dat de brug in 2018 reeds was gesloten voor zwaar materiaal en dat er toen een controlepost was die dat in de gaten hield. “De vorige regering heeft die post verwijderd; ik weet niet waarom.”

Minister Tsang bevestigde dat terwijl hij op locatie was, Bidjay Parmessar de baas van Yokohama Group en concessiehouder van Green Wood World, zich daar met een helikopter kwam oriënteren. Op de vraag of al is gesproken over compensatie van de schade aan de brug zei minister Tsang dat het even ter sprake is gekomen en dat daarover verder zou worden gesproken. Onderhoud en bouw van wegen en bruggen is volgens hem een taak is van de overheid. “Maar het zijn hun trucks die veelal de oversteek doen. De brug is officieel nooit opengesteld voor zwaar materieel boven tien ton en de trucks die overstaken zijn veel zwaarder.”

De kapiteins Marciano Jong van Apoera, Ferdinand Simons van Section en Sergio Srisria van Washabo en de inwoners van Witagron vinden ook dat de houtondernemers moeten opdraaien voor de schade. In een brief noemen de kapiteins het ‘onaanvaardbaar’ dat hun gemeenschappen, die al weinig profiteren van houtconcessies, nu ook de gevolgen dragen van de schade. De dorpsbewoners wijzen erop dat ondanks herhaalde waarschuwingen jarenlang zwaarbeladen vrachtwagens – vooral uit de houthandel – de brug zijn blijven gebruiken. “De voorschriften zijn stelselmatig genegeerd,” werd gesteld.

Ze vragen nu om noodvoorzieningen en structurele oplossingen. Een versnelde bouw van de wegverbinding tussen Apoera en Nickerie, inclusief de constructie van een brug over de Kaboeri-kreek werd als oplossing gesuggereerd.

Het lijkt erop dat hiermee de **brug over de Kaboeri-kreek** en de ‘Nickerie-pasi’ naar South Drain hiermee van LVV weer op het bord van OW is beland. Kort na zijn oriëntatie nabij Witagron wist minister Tsang de pers te melden dat met plaatselijk ondernemers bezig was te kijken in hoeverre een noodbrug over de Kaboerikreek haalbaar is.

Die brug bleek dan binnen 3 maanden reeds te zijn gerealiseerd “door gezamenlijke inzet van het traditioneel gezag, ondernemers in het gebied en het districtscommissariaat Kabalebo”. Dus blijkbaar zonder de miljoenen US\$ uit de begrotingen van OW of LVV. De gemeenschap van Apoera was echter hiermee maar “half blij” want de weg naar South Drain moest nog worden aangepakt en door de regentijd zou daarbij stagnatie zijn ontstaan.

Terwijl nog niet duidelijk naar buiten kwam met welke middelen dit project werd gerealiseerd kwam mogelijk eind 2025 enige klaarheid In de achtergronden van de bezorgdheid over de sociale ontwikkeling van Apoera die de landbouwminister kort vóór de verkiezingen van 2025 had laten zien. Toen werden in DNA vragen gesteld over percelen van honderden hectaren per geval die onder meer tussen Nickerie en Apoera zouden zijn uitgegeven door de toenmalige minister van LVV, Parmanand Sewdien die daartoe niet bevoegd was.

Inmiddels zou reeds een aanbesteding zijn gehouden voor de vervanging van de ingestorte brug bij Witagron. Ook werd rond deze tijd weer een ponton van Yokohama nabij Witagron verwacht.

Wat ook nog niet veranderde “in het systeem” is de onduidelijke financiering van de brug in het kader van de Nickeriepasi waarvoor een plotse weldoener lijkt te zijn gevonden, waarvoor mogelijk later wel compensatie kan worden verstrekt. Ook niet veranderd is de waas over de bouw en de financiering van de Corantijnbrug die blijkbaar ook voor minister Tsang “de hoogste prioriteit” heeft, zonder dat hierover de nodige openheid wordt verstrekt.

P.S.: bij het onderschrift van de foto van 2 bruggen in West-Suriname in het vorige nummer van *INZICHT* werd foutief het jaar 2007 i.p.v. 2017 vermeld, met onze excuses daarvoor.

.....Nawoord van de redactie.....

Van quick scans naar gerichte uitvoering

President Simons heeft tijdens haar Jaarrede op de Nieuwjaarsreceptie van de VES aandacht besteedt aan de quick scans die worden uitgevoerd op diverse ministeries na het aantreden van haar Regering. Op vrijwel alle ministeries zijn deze quick scans uitgevoerd. Niet als academische oefening, maar om vast te stellen: “waar middelen versnipperd worden, waar de uitvoering vastloopt, en waar met beperkte middelen snel resultaat kan worden geboekt”. De conclusie is helder: fragmentatie kost Suriname geld, tijd en vertrouwen.

Uit de quick scans bij met ministerie van LVV en bij Staatsbedrijven zijn diverse corruptieve handelingen van de top naar boven komen drijven. Dit vol afschuw. De VES vertrouwd erop dat de schuldigen gestraft zullen worden. Het is opvallend dat bij het Ministerie van NH waar de Minister in functie dubbeleert er geen diepgaande quick scan is uitgevoerd. Juist bij dit ministerie met staatsbedrijven en de autoriteit bij het uitgeven van concessies. Denkt u als de vorige minister van LVV was blijven zitten op zijn post de vele corruptieve handelingen zouden worden ontdekt? Naar alle waarschijnlijkheid **Niet**. De corruptie bij bijvoorbeeld de Melkcentrale en het afgeven van onjuiste fyto-sanitaire certificaten bij de houtexport geschieden al jaren. Conclusie: Quick scans zijn nodig op alle ministeries, staatsbedrijven en overige staatsinstellingen om onregelmatigheden te identificeren en degenen die misbruik maken van gemeenschapsmiddelen te berechten.

Staatsbedrijven een Beloningsmechanisme?

Volgens de President zullen alle staatsbedrijven worden doorgelicht en zoveel mogelijk gedigitaliseerd. Verlieslatende ondernemingen worden opnieuw gestructureerd of gerationaliseerd en de overige zullen prestatiecontracten krijgen en zal er transparante verslaggeving worden gevraagd. Helaas heeft de President niets gezegd over verlieslatende Staatsbedrijven die subsidie ontvangen van de Staat, noch is er gesproken over privatisering (afstoten) van de Staatsbedrijven.

Helaas zien we dat ook onder de Regering Simons de invulling van directies, RvCs en RvTs van Staatsbedrijven,- organen en commissies worden beschouwd als beloningsmechanisme van politieke loyalisten, vaak zonder kennis en ervaring van de specifieke sector en/of beleidsgebied. Dit is een regelrechte gang naar de afgrond.

Vele voorbeelden kunnen genoemd worden, maar hetgeen gebeurt bij het Viskeurings Instituut (VKI) is schrijnend. Het VKI is aangewezen door het Ministerie van LVV als de bevoegde autoriteit in Suriname voor de controle op de naleving van de Viskeuringswet en haar uitvoeringsregelingen. Het VKI is de bevoegde autoriteit voor het waarborgen van de kwaliteit van visserijproducten conform de geldende wettelijke nationale en internationale eisen. Bijna twintig jaren is er geïnvesteerd in het VKI door de voormalige leiding en de private sector. Het VKI heeft mede hierdoor bijgedragen aan de groei van de sector de afgelopen jaren. Met de benoeming van de nieuwe RvT, welke veranderingen wenst te plegen in de interne organisatie en afspraken met de private sector overboord wenst te gooien, wordt nu het pad ingeslagen welke kan leiden tot afbraak van het VKI. Dat zal resulteren in het verlies van exportmarkten. Dit terwijl de Regering op meerdere momenten heeft aangegeven dat de agrarische sector behoort tot een sector welke met prioriteit ontwikkeld dient te worden.

Autoriteiten moeten derhalve afstappen van politieke bemoeienis en politieke benoemingen van ondeskundigen (loyalisten) binnen goed functionerende organen en zeker dit soort instellingen waar de exportmarkten (EU en de VS) absolute onafhankelijkheid vereist.

INZICHT # 68 verschijnt in de tweede week van Maart 2026